Газета Верховної Ради України



Голос України

№ 59 (2306) ■ Вівторок, 4 квітня 2000 року ■ Ціна договірна



Знову в Києві великий балет

10

Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

■ 1818 р. Народився Томас Майн Рід, англійський письменник.

■ 1928 р. Народилася Еліна Бистрицька, народна артистка СРСР. Родом з Києва, де 1953-го закінчила театральний інститут. Найкраща роль — Аксинья у фільмі «Тихий Дон» за Шолоховим.

■ 1945 р. Угорщину визволено від фашизму.

■ 1949 р. Створено Організацію північноатлантичного договору (НАТО).

4 квітня

Дзеркало довіри

Програму діяльності Кабінету Міністрів України «Реформи заради добробуту» буде розглянуто в парламенті у середу зранку. Так вирішили на погоджувальній раді керівники комітетів, депутатських фракцій і груп. Перед початком наради відбулося засідання координаційної ради парламентської більшості за участю Прем'єр-міністра, Голови Верховної Ради і представників фракцій, на якому визначено процедуру обговорення програми уряду. У вівторок знову відбудуться збори парламентської більшості, де програма уряду отримає остаточний депутатський вердикт перед винесенням у сесійний зал. Після обговорення документа на сесії планується зустріч керівників депутатських фракцій і груп з Президентом України. Голосування за програму уряду відбудеться у четвер, єдиний за Регламентом день прийняття рішень.

(Закінчення на 2-й стор.).

Ілюзій нема. Іншої програми — також

Прем'єр-міністр України Віктор Ющенко «не має ілюзій» щодо того, що програму діяльності уряду підтримують усі українські політичні сили.

На прес-конференції для регіональних ЗМІ Прем'єр-міністр був відвертий: «Чесно кажучи, я не думаю, що всі нас підтримують. Але, повірте, ми вибір свій зробили. Цей уряд, ця команда не має іншої програми і не виконуватиме іншої програми».

Як повідомляє «Інтерфакс-Україна», Віктор Ющенко відзначив, що закріплені в програмі уряду засади і ключові положення, «звичайно, не влаштовуватимуть певні політичні кола». Однак, як підкреслив прем'єр, урядова програма є «професіональною позицією Кабінету Міністрів, яка витікає із політичного звернення Президента».

Погода на політичному олімпі

залежатиме від ряду чинників, які впливатимуть на розвиток ситуації в Україні. Таку думку висловив глава адміністрації Президента Володимир Литвин. Серед цих чинників він назвав проведення референдуму, затвердження урядової програми і вибори президента в Росії.

Володимир Литвин вважає: референдум необхідний для того, щоб «закріпити наявні позитивні тенденції у функціонуванні державної влади України». Водночас, коментуючи рішення Конституційного Суду, він наголосив, що воно продемонструвало непідвладність суду жодному тискові — ні зовнішньому, ні внутрішньому.

(Закінчення на 6-й стор.).

Закільцьовані ілюзії

3



Навколо «Собору»

12–13

Варязький човен скоро відчалить з Чернігова... до Норвегії?



Щойно в Чернігові клірик Свято-Вознесенської церкви отець Володимир освятив каркас давньоскандинавського човна, який будують за рекомендаціями відомого київського конструктора Олексія Швайдана і у квітні мають урочисто спустити на воду в Києві.

(Закінчення на 10-й стор.).

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Гостроту знято, але...

Делегація Верховної Ради бере участь у засіданнях ПАРЄ, що відбуваються цього тижня у Страсбурзі. Сьогодні вранці там розглядатимуть питання «Інституційні реформи в Україні», присвячене нашому референдуму. І хоча проект відповідних рекомендацій Моніторингового комітету ПАРЄ досі містить пункт про зупинення членства України у РЄ в разі його проведення, уже зрозуміло, що санкцій, можливо, не запроваджуватимуть. Підстави так вважати дають остаточні висновки Венеціанської комісії та висловлювання керівництва Ради Європи.

(Закінчення на 4-й стор.).

Пенсії не для всіх

Президент України Леонід Кучма повернув у парламент для повторного розгляду закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення боротьби з незаконним виробництвом і оборотом спирту етилового, коньячного, плодового, алкогольних напоїв і тютюнових виробів» зі своїми пропозиціями.

Обумовлено це тим, повідомляє прес-служба глави держави, що окремі норми документа суперечать Конституції та законам країни і побудовані без дотримання вимог «щодо встановлення покарання тих чи інших дій і відповідальності за них».

Леонід Кучма також повернув у парламент для повторного розгляду закон «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною». Він зазначає, що цей законодавчий акт не може бути підписано, зокрема, через те, що його дія поширюється на всіх без винятку осіб, яким до 1 січня 1992 року були встановлені пенсії союзного, республіканського чи місцевого значення. Є й інші зауваження.

Не гніви вчителя

Два шви наклали на вухо восьмирічної Світлани Р. лікарі Вінницької обласної дитячої лікарні. Третьокласниця, як з'ясувалося, занадто крутилася під час уроку. Щоб приструнити неслухняну ученицю, вчителька скористалася давно випробуваним «педагогічним» прийомом. На лихо, перестаралася: лікарі констатували розрив вушної раковини.

Після службового розслідування вчителька отримала догану, хоча могла, як повідомив директор школи, позбутися роботи. Врятував авторитет серед колег і професійні здібності.

■ На п'яти українських АЕС експлуатуються 10 із 14 енергоблоків.

■ У ставку села Зеленці Старокостянтинівського району Хмельницької області утопилися 3-річний Яків Фанцюк та 4-річний Володимир Кобельський.

■ Концентрація свинцю в українській частині річки Тиса перевищує норму в півтора разу.

P. S.

Про наш референдум — у ПАРЄ

У номер

Ужгород

... Бо знають, що допоможе

Упродовж останніх двох днів березня народний депутат України Віктор Медведчук, працюючи у своєму виборчому окрузі, не лише провадив прийом відвідувачів Міжгірського, Мукачівського, Виноградівського й Іршавського районів, а й відвідав низку підприємств, що, м'яко кажучи, переживають не найкращі часи. З багатьма проблемами, пов'язаними з реанімуванням виробництва, міжконфесійними відносинами, виборці звертаються до народного обранця, як до останньої інстанції. Бо знають, що їх депутат може допомогти.

Окрім того, Віктор Медведчук спільно з колегою по парламенту Григорієм Суркісом узяв участь у відкритті дитячого турніру юних футболістів — вихованців ДЮСШ Закарпаття.

Київ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про заходи щодо легалізації фізичними особами доходів, з яких не сплачено податки

З метою поліпшення інвестиційного клімату і розвитку підприємництва, залучення коштів з тіньового грошового обігу, поповнення кредитних ресурсів та спрямування їх у реальну економіку постановляю:

1. Визнати за необхідне запровадити як одноразовий захід механізм легалізації фізичними особами доходів, з яких не сплачено встановлені законодавством податки. Легалізацію здійснити шляхом подання до органів державної податкової служби декларацій про такі доходи без зазначення джерел їх походження.

2. Кабінету Міністрів України розробити та подати у місячний строк Президентові України для внесення на позачерговий розгляд Верховної Ради України як невідкладного проект закону щодо легалізації фізичними особами доходів, з яких не сплачено встановлені законодавством податки, в якому:

визначити об'єктом легалізації доходи фізичних осіб, які одержано в будь-який проміжок часу до дати складення декларації і з яких не сплачувалися встановлені законодавством України податки, із зазначенням майна та майнових прав, у яких ці доходи розміщені;

передбачити обов'язкове переведення у банки України чи внесення на рахунки в них грошових коштів — доходів, що легалізуються, у тому числі тих, що знаходяться за межами України;

визначити обмежений період здійснення легалізації фізичними особами доходів, з яких не сплачено встановлені законодавством податки;

запровадити спеціальний режим оподаткування легалізованих доходів із встановленням ставки податку не вищої за мінімальну ставку прибуткового податку з громадян;

передбачити звільнення фізичних осіб, які легалізували свої доходи, з яких не сплачено встановлені законодавством податки, від передбаченої чинним законодавством відповідальності за порушення податкового законодавства, а також встановити, що доходи, легалізовані на підставі цього закону, у майбутньому не підлягатимуть конфіскації;

визначити, що дія закону не поширюється на доходи фізичних осіб, стосовно яких порушено кримінальну справу і майно яких перебуває під арештом або підлягає конфіскації;

заборонити вимагати інформацію про джерела походження доходів, що легалізуються;

покласти на посадових осіб кредитно-фінансових, банківських установ та органів державної влади обов'язки із збереження таємниці щодо інформації про легалізовані фізичними особами доходи;

встановити, що дія закону не поширюється на доходи, які підлягають конфіскації у справах про вчинення правопорушень, передбачених Конвенцією про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, 1990 року, ратифікованою відповідно до Закону України від 17 грудня 1997 року № 738/97-ВР.

3. Цей Указ набирає чинності з дня опублікування.

Президент України Л. КУЧМА.
м. Київ,
31 березня 2000 року,
552/2000.

Дзеркало довіри



(Початок на 1-й стор.).

Прогнозувати долю програми уряду в парламенті досить складно. За словами першого заступника Голови Верховної Ради Віктора Медведчука, хоча на засіданні координаційної ради більшість керівників фракцій і груп підтримали схвалення програми уряду, деякі фракції ще не визначилися. Це СДПУ(о) і «Відродження регіонів». Лідер «Відродження регіонів» Олександр Волков пояснив це тим, що досі не відомо, чи враховано всі 15 пропозицій депутатської групи. Втім, у розмовах з журналістами депутати припускають інше: у процесі обговорення програми уряду йдеться про кадрові зміни у його складі. І проходження програми в парламенті залежатиме від того, наскільки буде враховано пропозиції найвпливовіших політичних груп у ВР і на які поступки піде прем'єр В. Ющенко.

У вівторок парламентарії розглянуть ряд законопроектів, визначених Президентом як невідкладні. Серед них законопроекти про особливість приватизації майна підприємств паливно-енергетичного комплексу, зміни до закону про Національну раду з питань телебачення і радіомовлення. На цьому тижні депутати також повторно розглядатимуть ряд законопроектів з пропозиціями Президента, зокрема про правовий режим воєнного стану, зміни до законів про наукову і науково-технічну діяльність, про телебачення і радіомовлення. Обговорюватиметься також законопроект про встановлення розміру мінімальної зарплати на 2000 рік.

Юліана ШЕВЧУК.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Гроші є — референдум потрібен?

Підсумок тижня

На підготовку і проведення всеукраїнського референдуму з державного бюджету виділено 27 мільйонів гривень. Про це в суботу заявив на семінарі для регіональних ЗМІ голова Центрвиборчкому Михайло Рябець. Він нагадав, що для проведення референдуму потрібно 49,5 мільйона гривень.

То на що підуть ці гроші?

Проаналізуймо винесені на референдум запитання, які залишилися після рішення КС. Ідеться про те, щоб Президентові надати право розпуску парламенту, якщо той протягом одного місяця не зможе сформувати постійно діючу парламентську більшість або не затвердить протягом трьох місяців держбюджет. І ще такий пунктик: «і в інших випадках, передбачених Конституцією України». По-перше, що це таке — «постійно діюча парламентська більшість»? Якими юридичними чи правовими критеріями вона визначається? Одні й ті самі депутати в цій більшості чи одна й та сама кількість депутатів, які засади її формування? Адже більшість була за всіх часів усіх скликань Верховної Ради, інакше вона не змогла б ухвалити жодного закону... То яку ж більшість передбачає це питання? Штампувальну порційну машину, яка пропускає всі проекти під загрозою того, що Президент розцінить неприйняття їх як відсутність постійно діючої більшості? По-друге, наскільки постійно вона має діяти? А що означає «в інших випадках, передбачених Конституцією України»? Чинною Конституцією? Якщо так, то навіщо виносити це питання на референдум? А якщо нової, то КС уже сказав: спочатку треба запитати в народу, чи влаштовує його чинна Конституція, чи він бажає нової?

Наступне запитання — про «потребу обмеження депутатської недоторканності народних депутатів України і вилучення у цьому зв'язку» відповідної статті Конституції. Погодьтеся, обмеження і вилучення статті мають різні цілі. Обмежити — означає викласти статтю в іншій редакції, а вилучити — зовсім позбавити недоторканності. Запитання з подвійним або навіть потрійним змістом не коректне. В цьому й полягає пастка. В неї легко може потрапити електорат. А експерти Ради Європи наголошують, що принцип парламентського імунітету — вкрай потрібна умова для нових демократій. А крім того, тих самих суддів Конституційного Суду наділено статусом недоторканності, як і суддів загальних судів, прокурорів, самого Президента...

Тепер щодо зменшення загальної кількості народних депутатів із 450 до 300 і формування двопалатного парламенту. Ці запитання, особливо друге, складаються, власне, із запитання і агітації за позитивну відповідь на нього. Однак не дають чіткого уявлення про те, скільки ж буде законодавців загалом. Триста — з урахуванням верхньої палати чи триста — це лише нижня палата? Який принцип формування верхньої палати, що означає «інтереси регіонів» в унітарній державі, якою є Україна? Тобто нечіткість запитань полягає в тому, що в них закладено кілька проблем водночас. І це, безперечно, впливає на свободу волевиявлення громадян під час голосування.

А тому логічно було б передбачити збирання підписів за кожне з запитань, а не за всі шість. Адже багато хто підписувався саме за ті, що їх знято...

Що об'єднує запитання, які залишилися? Тільки те, що вони стосуються змін до Конституції України. Конституційний Суд врахував це і сказав, що навіть якщо на референдумі буде отримано позитивні відповіді на ці запитання, то вони обов'язкові для розгляду і ухвалення рішень у порядку, визначеному Конституцією, зокрема її розділом «Внесення змін до Конституції України». Це означає, що треба вносити до Верховної Ради проекти законів про зміни до Конституції, спочатку отримавши позитивний висновок КС про їх конституційність.

Чи міг Президент передбачити такий перебіг подій? Мусив. І референдум був би ні до чого. А так цей конфуз стане в 49,5 мільйона гривень. І все одно зміни до Конституції мають пройти через парламент.

Нагадаємо, Леонід Кучма вже заявив, що був проти запитання про недовіру парламенту і проти запитання про прийняття Конституції референдумом. А з решти запитань він може виступити із законодавчою ініціативою... Але поки що Президент підтвердив указом іншу ініціативу — референдуму.

Світлана ПИСАРЕНКО.

Дивні ігри на хлібному ринку

Коментар

Окрім боротьби за новий урожай на весняних ланах, місцевим органам влади доводиться переймагися ще однією проблемою, що вимагає не менших зусиль. Йдеться про пошук продовольчої пшениці та спроби стримати ціни на хліб. Здавалося б, куди ще йому дорожчати? Бабусі з порожніми гаманцями, завітавши до крамниць і ознайомившись зі свіжевиписаними цінниками, вже не раз цього року розводили руками від здивування. Кілограмова біла паляниця, повідомляє УНІАН, коштує в Ужгороді 1 грн. 85 коп., Івано-Франківську — 1 грн. 64 коп., Тернополі — 1 грн. 60 коп., Рівному — 1 грн. 48 коп. А впродовж квітня-травня в більшості областей обіцяють черговий ціновий стрибок.

Навіть гортаючи регіональну пресу, можна зрозуміти — продовольчого зерна бракує як ніколи.

Хлібоприймальні підприємства, повідомляють з Львівщини, працюють тут практично з коліс. На найпотужніших — запас борошна не перевищує 1—2 днів.

Дніпропетровщині, пишуть тамтешні газети, до нового врожаю не вистачає 100 тисяч тонн збіжжя. Три тисячі тонн казахстанської пшениці погоду не зробили — за місяць область витрачає для випікання хліба 12—14 тис. тонн зерна. Обласна адміністрація розпорядилася ретельно перевірити всі елеватори, але все одно доведеться закуповувати ще.

На Миколаївщині, повідомляє «Южная правда», аби поповнити засіки, вдалися до неординарних заходів. Облдержадміністрація розпорядилася оголосити серед суб'єктів підприємницької діяльності конкурс, щоб ті закупили за свій кошт 15 тисяч тонн продовольчої пшениці та направили це збіжжя на задоволення регіональних потреб.

Підвищення цін на хліб викликане не лише дефіцитом зерна, а й його подорожчанням на внутрішньому ринку. Ще восени вітчизняні трейдери пшеницю третього класу скуповували в селян по 55 доларів за тонну і продавали за кордон по 100 доларів. Нині возити кудись не вигідно: на українських біржах тонну того-таки збіжжя можна реалізувати навіть по 900 гривень, а за прогнозами заступника міністра агрополітики Сергія Рижука, воно найближчим часом ще зростатиме в ціні. Щоправда, і ситуація тепер інша. Пшениці або немає, або комерційні структури вагаються викидати на ринок наявні запаси зерна, вичікуючи, коли можна максимально заробити на дефіциті.

Тому для регіонів вихід один — імпортувати збіжжя. Напевне, передбачаючи такий розвиток подій, уряд ще торік дозволив областям безмитне ввезення з-за кордону 1483 тис. тонн продовольчого зерна.

Цікаву позицію в цій ситуації зайняли аграрні чиновники. За словами віце-прем'єра Михайла Гладія, який закликає до лібералізації цін на зерновому ринку, аграрне міністерство не стримуватиме подорожчання хліба. Якщо буханець коштує 1,5 грн., треба його за стільки й продавати. А коли у когось на каравай грошей не вистачає, то варто пенсії і зарплати підвищувати чи адресні дотації запроваджувати.

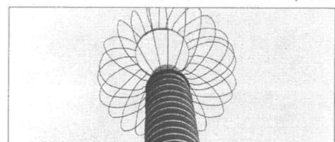
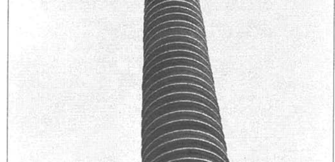
Іван ЛАЗНЮК.

1. Закільцьовані ілюзії

Від розвалу енергосистему наші диспетчери ще утримують. А от віялові відключення для мешканців практично всієї України давно вже стали нормою



Енергетика


Під час лютневого засідання Ради національної безпеки і оборони Президент, як то кажуть, каменя на камені не залишив від Національної енергетичної програми України (до 2010 року). І мав цілковиту рацію.

2 лютого 1994 року Верховна Рада Постановою № 3907-XII справедливо наголосила на нагальній потребі розробки такої програми для нашої країни. Через два роки представлену Кабміном Національну енергетичну програму України без особливих проблем і дебатів майже одноголосно було прийнято.

Голоси фахівців у галузі енергетики — академіків, учених зі світовим ім'ям, нарешті, інженерів-практиків — депутатами почуті не були. А шкода. Навряд чи знайдеш в Україні хоч одного енергетика, який схвалив би документ на 310 сторінок, створений у затишку кабмінівських лабіринтів.

Справжніх фахівців і високоморальних науковців від роботи над програмою дивовижним чином було усунуто клерками з Мінекономіки (генеральний координатор) ще навесні 94-го. Через елементарну жадібність. За розробку програми належалася оплата. І чимала. Випустити ласий шматок, поділитися грошовим пирогом з ким-небудь — не в характері наших клерків. У результаті розхитана енергетика України стрімголов котиться до остаточного краху. Бо програма, про яку йдеться, не може бути виконана в принципі.

Прийнявши її з надзвичайною легкістю, ми заявили всьому світові, що у 2010 році Україна виробить 270 млрд. кВт-год електроенергії (1996 р. — 180 млрд. кВт-год, 1999 р. — 170 млрд. кВт-год); видобуде 170 млн. тонн вугілля (1996 р. — 90 млн. тонн, 1999 р. — 75 млн. тонн). Про нафтові й газові рубежі годі й говорити. Цифри 2010 року з власного нафто- і газовидобутку такі вражаючі, що коли їм повірити, то Україні до снаги через десять років відмовитися від імпорту і перейти на експорт вуглеводневої сировини. Ми на дрібниці не розмінюємося!

Щоб виконати накреслене, лише у розвиток електроенергетики протягом 14 років (чотири з яких уже минули) треба вкладати 2,4 млрд. доларів щороку! Де їх узяти? І на це запитання автори програми відповідають у зухвалому кавалерійському стилі. За рахунок інвестицій. Внутрішніх, а переважно — зарубіжних. Як то кажуть, приїхали.

Принаймні логіку ставлення не тільки наших керманичів, а й усього українського суспільства, практично кожного з нас, до енергетичної галузі інакше, як суїцидною, не назвеш. Протягом останніх 10 років в Україні не було введено в експлуатацію жодного нового енероблоку!

Навряд чи таке наплювальницьке ставлення до відтворення електроенергетики продиктоване ейфорією від нашого міфологічного багатства. Хоча за обсягами встановлених потужностей на душу населення ми не такі вже й бідні: на електростанціях України, що входять до об'єднаної енергетичної системи, встановлена потужність генеруючих блоків становить 51,9 млн. кВт. Але ж їх технічний стан...

96% від 104 енергоблоків теплових електростанцій (ТЕС) встановленою потужністю 36,4 млн. кВт відпрацювали свій розрахунковий ресурс — 100 тис. годин. У тому числі 73% перевищили граничний ресурс у 170 тис. робочих годин. А 54% — перебувають в експлуатації понад 200 тис. годин, що перевищує визнану в світовій практиці межу фізичного спрацювання і морального старіння. Такий самий металобрухт експлуатують і на українських гідроелектростанціях.

Наймолодші — атомні електростанції (АЕС) встановленою потужністю у 12,8 млн. кВт. Однак уже за десять років їх одну по одній доведеться виводити з експлуатації. Причому назавжди: ядерні енергоблоки за своєю фізичною природою не підлягають місцевій заміні або реконструкції.

Наплювальницьке ставлення до відтворення електроенергетики у нашій державі, як на мене, пояснюється низьким рівнем, а точніше, цілковитою відсутністю енергетичної культури як такої у нашій свідомості. Зізнаймося самі собі, що до останнього часу, до виникнення віялових відключень, світляну лампочку Ілліча (старше покоління пам'ятає цю термінологію) ми сприймали як якусь невід'ємну данність нашого життя. Як воду, як повітря, як сонце. І, до речі, мали цілковиту рацію у своєму сприйнятті! У XX столітті електрика стала такою самою екологічною складовою ноосфери — середовища існування сучасного homo sapiens за академіком В. Вернадським, — як і її одвічні геофізичні субстанції.

Інакше кажучи, екологія ноосфери — це не тільки чисті вода і повітря. Це також і постійна присутність у нашому житті електроенергії. І природа цієї субстанції така, що її треба регулярно відтворювати. Якщо ми хочемо уникнути електроекологічної катастрофи. Тим часом сьогодні в Україні ситуація склалася таким чином, що така катастрофа може настати в будь-який момент. Кожної миті. І наслідки її для нас будуть ще трагічніші, аніж чорнобильські.

Старезність генеруючих потужностей, на жаль, далеко не єдина проблема вітчизняної енергосистеми. От уже мало не 20 років наших енергетиків виснажує боротьба за утримання частоти струму в 50 Герц. Падіння або перевищення цієї величини на два значення теоретично може спричинити миттєве знищення всіх машин і приладів, які споживають електроенергію.

На практиці таке неможливе. Бо закільцьовані енергомережі влаштовані таким чином, що в разі наближення частоти до критичних величин автоматично відключають споживачів. Інакше може статися самовільний розвал всієї енергосистеми: замруть генератори й турбіни, затухнуть котли, аварійно зупиняться ядерні реактори.

Річ у тім, що з кінця 70-х років в Україні почали вводити в експлуатацію винятково надпотужні, високоінертні атомні енергоблоки. В результаті такого переходу ускладнилася і так достатньо складна в керуванні структура генеруючих потужностей: 50 потрібних Герц утримати в системі ставало дедалі складніше. Переваги єдиної закільцьованої енергосистеми країни несподівано проявилися своїм зворотним боком. Метою диспетчерів стало не забезпечення споживачів електроенергією, а утримання системи від розвалу. Адже на повноцінний запуск закільцьованої енергосистеми такої країни, як Україна, потрібно від одного місяця (якщо розвал системи відбудеться влітку) до півроку (якщо електроекологічна катастрофа станеться взимку). Не треба мати надто багатої фантазії, щоб уявити наслідки катаклізму такого масштабу.

Щоправда, в описувані часи робити це було набагато простіше. Перекидання надлишкових або одержання потужностей, яких не вистачало, здійснювалися на теренах колишнього Союзу досить ритмічно, за часовими поясами. Але саме тоді енергетика України перестала — за всієї своєї встановленої потужності — задовольняти промисловість! У розвинутих країнах споживач (промисловий) замовляє енергокомпаніям погодинний, подобовий і помісячний графіки кількості подавання електрики. А у нас?

З початку 80-х доблесні клерки від енергетики в адміністративно-наказовому режимі самі встановлюють споживачам не тільки графіки подавання, а й ліміти споживання енергії! І дуже сильно карають за перебір. Коротше, вся вітчизняна промисловість от уже друге десятиріччя поспіль працює у перевернутому з ніг на голову режимі. Інакше, як економічним ідіотизмом, таке становище не назвеш. Але, з іншого боку, що робити в ситуації, яка склалася?

Правильно, віялом відключати споживачів. Усіх підряд. Від розвалу енергосистему наші диспетчери ще утримують. А от віялові відключення для мешканців практично всієї України давно вже стали нормою. Щоб їх уникнути, треба докорінно змінити структуру генеруючих потужностей.

Треба виробляти близько 20% енергії на надмобільних газотурбінних блоках малої потужності. Але спочатку їх треба мати. Таку саму кількість залишити для базових, надпотужних мільйонників наших АЕС. Решту — покласти на плечі теплових станцій з блоками середньої потужності підвищеної мобільності. Там, де це вигідно, — перейти на локальне енергозабезпечення. Однак хто цим займатиметься за умови загального суїцидного ставлення до електроенергії?

Така оцінка — не перебільшення. Інакше чим пояснити отакий парадокс офіційної статистики: при тому, що річні обсяги ВНП за дев'ять років розбудови незалежної України скоротилися на дві третини, питома енергоємність його виробництва зросла мало не у п'ять разів! На сьогодні вона перевищує відповідні показники розвинутих країн у 9—10 разів, а в докризовому 1990 році таке перевищення становило 2—2,5 разу.

Зрозуміло, у період стагнації питомі затрати енергоресурсів зростають. Продукції випускають менше (в Україні порівняно з 1990 р. — на 60—65%), а інфраструктура більшості діючих підприємств вимагає для свого підтримання майже стільки ж енергії, як і за повного виробничого завантаження.

Однак є певна тонкість. Відсоток енергозатрат на інфраструктуру від загальновиробничих практично на кожному підприємстві не перевищує 25—30%. За приблизними підрахунками, саме на цю величину й зростає питома енергоємність, але аж ніяк не в рази! Між іншим, у країнах Східної Європи і Балтії, що пережили стагнацію, ці величини залишалися строго у наведених пропорціях.

Висновки напрошуються однозначні: крадемо! Просто обкрадаємо енергетиків! Ідеться не про кредиторську заборгованість. Її враховує офіційна статистика. Ідеться про тіньову економіку. Її обсяги в Україні —до 60% від офіційного ВНП. На думку деяких учених, саме неофіційний сектор економіки є найпотужнішим чинником, який підхльостує зростання питомих енергозатрат до запаморочливих показників. За найскромнішими підрахунками, скорочення обсягів тіньового сектора до величин, прийнятих у порядному суспільстві (цілковито позбутися тіньовиків не можуть навіть у законослухняній Німеччині), зменшило б енергоємність нашого ВНП у 4,5 разу!

Проти неї, тіньової економіки, обстають усі. Головним чином через відсутність податкових надходжень від неї в казну. Про те, що тіньовики не платять за електрику, скромно мовчать: а чи не тому, що обдурити енергетиків хоча б на побутовому рівні — застромивши у домашній лічильник «жучка» — вважають серед нашого люду мало не хорошим тоном? І невтямки нам, що не платячи за споживану електроенергію, ми уподібнюємося дітям, які грають у футбол на проспекті: зіб'є машина чи не зіб'є? Щоб ви не сумнівалися, зіб'є. Вже збиває. Відзначено далеко не поодинокі випадки смерті пацієнтів на операційному столі в моменти віялових відключень. Тільки так, саме смертями, хвалити Бога, поки що одиничними, покриваємо неоплачені рахунки: суїцидна економічна політика дається взнаки.

Дійшло до абсурду! Національна комісія з регулювання електроенергетики, визначаючи вміст тарифного наповнення вартості кВт-години, забула... про реінвестиційну складову! В усьому світі 16% ціни електрики припадає саме на відтворення генеруючих потужностей. А ми, українці, мабуть, через свій менталітет, і тут винайшли свій особливий шлях. У нікуди.

Висновки напрошуються елементарні. Замість провальної програми Україні вкрай потрібний власний план ГОЕЛРО. З урахуванням усіх об'єктивних і, слід визнати, далеко не сприятливих реалій. За цілковитої обмеженості у виборі первинних енергоносіїв. За надзвичайно гострого дефіциту інвестиційних ресурсів. За ірраціональної, небезпечної для населення, структури встановлених генеруючих потужностей (введення ядерних енергоблоків на Хмельницькій і Рівненській АЕС, про який чуємо вже не перший рік, хоча й украй необхідне, але цілісної проблеми безпечного та ефективного забезпечення країни електроенергією не розв'язує). Нам просто необхідно зрештою розірвати зачароване коло закільцьованої єдиної енергосистеми країни, що працює на небезпечній межі частотного розвалу.

Ідеться не про відмову від самого закільцювання. Переваги єдиних мереж надто очевидні. Недаремно слідом за Союзом, в ЄЕСи почали об'єднуватися енергокомпанії і в Америці, і в Європі. Тільки робили вони це з розумом. Разом з базовими, надпотужними енергоблоками там перебувають в експлуатації сотні мобільних, високоманеврених, малої і середньої потужності. Там, де тільки це можливо й доцільно, експлуатують невеликі локальні станції, у тому числі й на нетрадиційних енергоносіях.

Скільки і яких енергоблоків потрібно нині для гармонійного енергозабезпечення в Україні, не знає ніхто. І не тому, що знати не може. Просто ці знання залишаються незатребуваними. Що ще раз підкреслює наш низький рівень енергетичної культури.

Використовуючи сучасні методи комп'ютерного моделювання, маючи відповідне програмне забезпечення, учені інститутів НАН України буквально за лічені дні можуть видати готові конкретні проекти з розвитку енергетики. Для країни. Для регіону. Для галузі. Для окремого підприємства. На яких принципах їх буде побудовано — це тема окремої розмови. Питання в іншому: де замовники?

(Продовження розмови — в наступній публікації.)

Ігор НАУМЕНКО,
оглядач.
Фото Валерія ІНЮТІНА.

Не встелена грішми дорога до страйку

Негайної виплати заборгованої заробітної плати в сумі 177 мільйонів гривень зажадала президія ЦК профспілки працівників вугільної промисловості. На засіданні в Донецьку профспілкові лідери зазначили, що в разі невиплати у квітні-травні вже не окремі шахти, а цілі регіони перебуватимуть у стані тривалих страйків. У випадку безрезультативних переговорів з урядом вугільники готові вдатися до всеукраїнської акції протесту — повністю зупинити роботу та провести масові маніфестації в шахтарських містах.

Ліна КУЦ.

Хроніка. Факти. Події

Вільнюс

Це був жарт

Члени сейму Литви отримали повістки з вимогою з'явитися 1 квітня до Генпрокуратури і дати свідчення «у справі про хабар». Нижче було вказано телефон, який насправді належить Вільнюській психоневрологічній лікарні. Згодом з'ясувалося, що зле пожартував зі своїми колегами лідер Партії центру Егідіюс Бічкаускас.

Вашингтон

Школа для диктаторів?

У Вашингтоні відбулася демонстрація з вимогою закрити спеціальну військову школу для офіцерів із країн Латинської Америки. Демонстранти, які зібралися перед Білим домом, стверджували, що в цій школі здійснюють підготовку майбутніх диктаторів. Як доказ вони навели той факт, що більшість відомих латиноамериканських диктаторів навчалися саме там.

Грозний

Вхід суворо заборонено

Російська влада відмовилася допустити до фільтраційних таборів у Чечні Верховного комісара ООН з прав людини Мері Робінсон. Їй лише дозволили ненадовго зазирнути до камер при грозненській комендатурі. Представник Верховного комісара повідомив також, що Робінсон не допустили в три села, де, за твердженням правозахисників, російські військові вбивали мирних жителів.

Астана

Обвинувачують громадян Росії

Учора в Казахстані розпочався судовий процес у справі про спробу державного перевороту. У змові обвинувачують 13 осіб, серед яких 11 громадян Росії. За словами представників обвинувачення, ця група мала намір у листопаді 1999 року захопити владу в Східно-Казахстанській області з метою відокремлення останньої від Казахстану.

Богота

Узяли в'язницю штурмом

У Колумбії марксистські повстанці вчинили напад на одну з державних в'язниць, в якій утримувалися їхні соратники. У результаті їм вдалося звільнити 74 ув'язнених. У перестрілці загинули двоє повстанців, семеро поліцейських поранено. Ведуться пошуки втікачів. Для цього задіяно військові підрозділи і навіть танки. Майже місяць тому повстанці напали на іншу в'язницю й визволили 92 ув'язнених.

Кампала

Сектантів розшукує Інтерпол

Віце-президент Уганди Спесіоза Казібве вважає, що жертвами секти «Відновлення десяти Господніх заповідей» стали більш як тисячу осіб. Таку заяву вона зробила на поминальній службі, що відбулася в містечку Канунгу. Саме там 17 березня в храмі живцем згоріли 600 осіб. Згодом було знайдено ще 5 місць масових поховань. У цій справі вже заарештовано двох підозрюваних. Чотирьох найвідоміших сектантів розшукує Інтерпол.

Токіо

Жертва вулкана

У неділю прем'єр-міністра Японії Кейдзо Обуті було госпіталізовано до клініки столичного університету Дзюнтендо. Причина госпіталізації — інсульт. Обуті доставили до лікарні прямо з його офіційної резиденції. Повідомлення про хворобу надійшло майже через добу після госпіталізації. В. о. прем'єра призначено генсека уряду Мікіо Аокі. За офіційною версією, інсульт Обуті пов'язаний з «перевтомою». Останніми днями він особисто керував ліквідацією наслідків виверження вулкана на острові Хоккайдо.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних інформагентств.
Фото АП.

Гостроту знято, але проблема залишається

(Початок на 1-й стор.).

Венеціанська комісія остаточні висновки щодо референдуму зробила минулої п'ятниці. У документі наголошено: після рішення КС ситуація фактично змінилася. Особливо було відзначено те, що КС скасував перший та шостий пункти попереднього указу Президента Л. Кучми, а також постановив, що вноситиме зміни до Конституції (якщо за такі проголосують) саме ВР. «Якщо народ схвалить винесені питання, то їхній розгляд ВР та іншими інститутами державної влади надаватиме впевненості, що остаточно внесені зміни не міститимуть положень, не сумісних з європейськими стандартами, і що зміни відбиватимуть рішення, прийняті для різних державних органів», — йдеться в документі.

Проте у висновках Венеціанської комісії збережено й заплановані раніше пункти, де йдеться про небезпеку порушення балансу повноважень Президента і парламенту, а також висловлено сумнів щодо конституційності проведення референдуму.

Президент ПАРЄ лорд Рассел-Джонстон на вчорашній прес-конференції теж привітав рішення КС України, наголосивши на важливості того, що «остаточне рішення ухвалюватиме ВР». Позитивну оцінку дії КС України отримано й від діючого голови Комітету міністрів РЄ міністра закордонних справ Ірландії Браяна Коуена — про це свідчить поширений учора в РЄ спеціальний прес-реліз.

Та, попри фактичне зняття питання про членство України у РЄ, дискусія щодо референдуму буде гарячою — такий прогноз зробив народний депутат Сергій Курикін. Він тимчасово виконував обов'язки голови делегації і вчора взяв участь у засіданні бюро асамблеї. «Ситуація дещо пом'якшилася, але залишається контраверсійною, — зазначив Сергій Курикін в інтерв'ю кореспондентові «ГУ», — і проблема загалом не знімається. Адже референдум досі є суперечливим, не знято й сумніви щодо правових засад його проведення. Залишається й інше: спрямованість решти питань референдуму. Адже позитивна відповідь на них і можливі наступні поправки до Конституції можуть призвести до небезпечного дисбалансу повноважень ВР і Президента. Усе це — серйозні речі, і вони в полі зору ПАРЄ». На думку Сергія Курикіна, асамблея може ухвалити певне рішення, яке передбачатиме спеціальну процедуру відстеження референдуму і процесу втілення в життя його результатів.

Участь у сьогоднішній дискусії має взяти міністр закордонних справ України Борис Тарасюк.

Анатолій МАРЦИНОВСЬКИЙ.

Страсбург.

Сьогодні в Страсбурзі відбудеться й засідання Комісії з питань міграції, біженців і демографії ПАРЄ, присвячене проблемі репатріації та відновленню прав кримських татар. Із доповіддю на цю тему виступить член ПАРЄ лорд Понсонбі, а офіційно запрошений на засідання комісії Голова Верховної Ради АРК Леонід Грач викладе свою точку зору на кримсько-татарське питання.

Віктор ХОМЕНКО.

Сімферополь.

Теніс, поступися лижнею дзюдо



Що найголовніше у гірськолижному спорті? Гарно стояти на вершині гори. В. о. президента РФ пішов, вірніше, поїхав далі і нарешті продемонстрував світові ще одну свою приховану чесноту. Проте для демонстрації ленінської простоти нового президента, який непомітно і скромно стояв у загальній черзі на підйомник, момент обрано не зовсім вдало. Росію більше непокоїла доля пермських міліціонерів, які гинули під кулями бойовиків у Чечні тоді, коли верховний головнокомандувач удавав із себе гірськолижника. Їхня смерть — просто чиясь помилка. Того, хто помилився (його ім'я досі не названо!), буде покарано. І все. Що ж, тепер і не кататися?

«Війна є війна», — заявив один з російських генералів, мовляв, без жертв не обходиться. З генералами, як з'ясувалося, більш ніж солідарний і заступник голови Держдуми Володимир Жириновський, який вважає не гідним для себе вшанувати хвилиною мовчання пам'ять сорока загиблих... А новий президент і далі пропагує не чистенький буржуазний теніс, а види спорту для справжніх чоловіків (з гірки з'їхати чи пику набити — це вам не ракеткою махати!). Сподіватимемося, що цей юний дзюдоїст, якому колишній дзюдоїст Путін вручає форму, не потрапить під безжальні жорна російської військової машини.

Яна СТАДІЛЬНА.
Фото АП.

Не пробачили...

Цій людині довелося пізнати і палку любов натовпу, і його нестримну нетерпимість

Ще недавно його заслуги не викликали сумнівів, а почестям, здавалося, не буде меж. Колись громадянське суспільство відродило кумира, який не мав права помилятися, зобов'язавши його бути святим — за всіх одразу. Але ж людина грішна, і прожити життя, не зробивши хоча б однієї помилки, навряд чи можливо. Екс-канцлерові Німеччини Гельмуту Колю також не вдалося.

Необліковані 2 млн. марок, які Християнсько-демократичний союз отримав від пожертвувачів під час головування в ньому Коля, коштували йому набагато більше — доброго імені й незаплямованої репутації. А партії — величенного штрафу: майже 7 млн. марок за їхню неоприбуткованість. Першою від недавнього кумира відмовилася його партія — її головою він був майже 25 років. Дистанціювалася навіть нинішній її генеральний секретар Анжела Меркль — «дівчинка Коля», як не без симпатії називали її в Німеччині — учениця і протеже екс-канцлера в політиці. До речі, це вона запропонувала відмовитися від святкування партією ювілею Гельмута Коля, якому 3 квітня виповнилося 70 років. Навіть не чекаючи на вердикт у цій справі спеціальної комісії бундестагу, яку було створено для її розслідування.

Одне слово, партія образилася на Коля: ну як це, не назвав імен спонсорів, які разом з ним винні в усьому. Щоправда, вдавати, ніби вони самі не причетні до необлікованих грошей, товаришам по партії не вдалося. Заплутавшись у брехні, змушений був відмовитися від партійних посад голова партії та фракції ХДС у бундестазі Вольфганг Шойбле. Виборці, які досі не вірили, що в історії з грошима винен лише Коль, ще більше на нього розгнівалися.

А от Коль своїм правом на образу знехтував. По-перше, він попросив відмінити всі майбутні святкування цієї його особистої дати. Подруге, вирушив країною розмовляти зі спонсорами-промисловцями. Він також звернувся по допомогу до старих і вірних друзів ХДС допомогти його партії добровільними пожертвами. Педедусім подружжя Колів віддало під заставу особисту віллу в Оггерсгаймі, внісши 700 тис. марок. І хоча опозиційні газети й знущалися, що Колю довелося пустити шапку по кругу, однак «шапка» була більш як достойна. Потрібні 6,3 млн. марок зібрали дуже швидко. Цього разу спонсори — а їх у списку 32 — самі представились і передали гроші партії, визнавши за потрібне висловити здивування з приводу того, що з визначним державним діячем XX століття намагаються поводитися, як зі злочинцем.

Гельмут Коль з надлишком компенсував партії шкоду, якої було завдано з його вини, а також спростував домисли щодо сумнівного походження грошей. Та ще й зумів довести, що, як і раніше, має підтримку фінансових кіл.

Тим часом в пресу просочилася попередня інформація зі створеної комісії бундестагу, що дії екс-канцлера хоча й неправомірні, але законом не караються. Своєрідним «барометром» зміни погоди в настроях стали слова канцлера Герхарда Шрьодера: за всієї критики Коля за його участь у фінансовій оборудці ніщо не може перекреслити його заслуги в об'єднанні і Європи, і Німеччини. Однак, як свідчать опитування суспільної думки, пересічні виборці все ще не пробачили колись своєму улюбленцеві ображеного почуття, яке не можна виміряти ані марками, ані якоюсь іншою валютою — ошуканої довіри.

Гельмут Коль, всупереч очікуванням, не братиме участі у квітневому з'їзді ХДС. Він пояснює це тим, що поспішає закінчити мемуари, аби розповісти все, як було насправді. Здається, через це багато хто з впливових політиків почав дуже нервуватися. Адже Коль обмовився, що після виходу книжки в системі фінансування партій станеться справжній переворот. Що буде окрім цього, поки залишається таємницею.

...70-річний ювілей Гельмут Коль — цей «невільник честі» — учора відсвяткував у вузькому колі люблячих його людей, відмовившись від церемонії вручення йому Вестфальської премії миру (100 тисяч марок), на яку місто Мюнстер, де мало відбутися вшанування, готове було пожертвувати 150 тисяч марок, і від урочистого прийому в Берліні, почесним громадянином якого він є. Екс-канцлер відмінив навіть велике святкування у рідному місті Людвігсхафені, вважаючи, що нині не вдалий час для солодких і хвалебних промов.

Валентина ПИСАНСЬКА.

Франкфурт-на-Майні.

Інавгурація президента Росії відбудеться 7 травня

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав

Цей Закон визначає порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав та умови тимчасового перебування на території цих держав, принципи формування, організації підготовки зазначених підрозділів та гарантії соціального захисту осіб їх військового і цивільного персоналу, членів їх сімей.

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

підрозділ Збройних Сил України — військовий підрозділ, що належить до сухопутних військ (військ наземної оборони), сил протиповітряної оборони, військово-повітряних, військово-морських або спеціальних сил (військ) Збройних Сил України, має постійну чи тимчасову організацію, оснащений легкою зброєю чи важкою бойовою технікою, яка підпадає під дію Договору про звичайні збройні сили в Європі, перебуває під командуванням особи, відповідальної перед Україною та іншою державою за поведінку своїх підлеглих, які зобов'язані додержуватися внутрішньої дисципліни, норм міжнародного права, і направляється до іншої держави з метою виконання бойових або миротворчих завдань;

особи військового персоналу — військовослужбовці, які проходять військову службу в підрозділах Збройних Сил України і направляються до іншої держави;

особи цивільного персоналу — особи, які працюють за трудовим договором у підрозділах Збройних Сил України і є громадянами України.

Стаття 2. Підстави направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав і перебування їх у цих державах

Підрозділи Збройних Сил України можуть направлятися до інших держав та перебувати на території цих держав лише тимчасово на підставі міжнародних договорів України та в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Стаття 3. Зміст міжнародного договору про направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав і їх тимчасове перебування на території цих держав

Міжнародний договір, згода на обов'язковість якого надається Верховною Радою України, про направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав і їх тимчасове перебування на території цих держав має передбачати:

мету, строк та порядок перебування;

види діяльності та підпорядкованість підрозділів Збройних Сил України;

місце і межі дислокації підрозділів Збройних Сил України;

склад та структуру підрозділів Збройних Сил України, а також типи і кількість озброєння та військової техніки;

чисельність осіб військового і цивільного персоналу;

правовий статус осіб військового і цивільного персоналу;

порядок в'їзду (виїзду) до (з) держави перебування;

маршрути пересування територією держави перебування;

порядок проведення митного та прикордонного контролю, перевезення зброї, військової техніки, іншого майна;

порядок здійснення контролю за діяльністю підрозділів Збройних Сил України на території іншої держави;

питання виплати компенсаційних сум особам військового і цивільного персоналу, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків), пов'язаних з участю у наданні військової допомоги іншим державам, спільних військових навчаннях та маневрах у рамках військового співробітництва, а також членам сімей зазначених осіб, які загинули, померли, пропали безвісти під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків);

питання юрисдикції, пов'язані з перебуванням підрозділів Збройних Сил України на території іншої держави;

порядок повернення або відкликання підрозділів Збройних Сил України з території іншої держави;

умови денонсації міжнародного договору України;

фінансові, матеріально-технічні та інші питання, пов'язані із забезпеченням перебування підрозділів Збройних Сил України на території іншої держави, що випливають із міжнародних зобов'язань сторін за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 4. Перетинання державного кордону України особами військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України

Особи військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України перетинають державний кордон України відповідно до законів України та міжнародних договорів України з додержанням встановленого порядку митного та прикордонного контролю, перевезення зброї, військової техніки, іншого майна, необхідного для виконання покладених на них завдань.

Стаття 5. Транзит підрозділів Збройних Сил України через територію інших держав

Порядок та умови транзиту підрозділів Збройних Сил України через територію інших держав визначаються міжнародними договорами України, укладеними з цими державами.

Стаття 6. Внесення пропозиції щодо направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав

Пропозиція щодо направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої держави вноситься до Ради національної безпеки і оборони України Міністерством закордонних справ України разом з Міністерством оборони України за погодженням з іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади. Пропозиція має включати наявні на момент її внесення дані про райони дій, завдання, загальну чисельність зазначених підрозділів, тип і склад їх озброєння, військової техніки, підпорядкованість, строки перебування та порядок їх можливого продовження, порядок заміни та умови виведення підрозділів, про гарантії і компенсації особам військового і цивільного персоналу, а також інформацію про порядок і умови відшкодування витрат, пов'язаних з виконанням підрозділами Збройних Сил України покладених на них завдань у зв'язку з направленням до іншої держави і перебуванням на території цієї держави.

Рада національної безпеки і оборони України, визнаючи відповідність надання такої військової допомоги національним інтересам і законам України, у тому числі міжнародним зобов'язанням України згідно із Статутом ООН, враховуючи можливості фінансування та матеріально-технічного забезпечення, безпеки громадян України, які братимуть участь у наданні цієї допомоги, вносить пропозицію щодо направлення відповідних підрозділів Збройних Сил України до іншої держави на розгляд Президента України.

Стаття 7. Прийняття рішень щодо направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав

Рішення про направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав приймає Президент України з одночасним поданням до Верховної Ради України законопроекту про схвалення такого рішення. Разом із законопроектом подається інформація, зазначена в частині першій статті 6 цього Закону.

Рішення Президента України про направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав підлягає схваленню Верховною Радою України відповідно до пункту 23 статті 85 Конституції України. Поданий Президентом України законопроект про схвалення рішення щодо направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав як невідкладний розглядається Верховною Радою України позачергово.

Стаття 8. Відкликання підрозділів Збройних Сил України з інших держав

Підрозділи Збройних Сил України, які були направлені до інших держав, можуть бути відкликані у разі, якщо їх подальше перебування на території інших держав не відповідає національним інтересам України або порушуються зазначені в міжнародному договорі, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, умови їх перебування. Рішення про відкликання підрозділів Збройних Сил України приймається з урахуванням міжнародних зобов'язань України Президентом України за поданням Міністерства закордонних справ України, узгодженим з Міністерством оборони України.

Стаття 9. Порядок комплектування підрозділів Збройних Сил України, що направляються до інших держав

Комплектування особами військового та цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України, що направляються до інших держав на їх прохання з метою надання військової допомоги, здійснюється виключно у добровільному порядку.

Контракти для комплектування особового складу підрозділів Збройних Сил України, що направляються до інших держав, укладаються з:

офіцерами, прапорщиками і мічманами, які проходять військову службу за контрактом;

офіцерами, які проходять військову службу за призовом;

офіцерами, які перебувають на кадровій військовій службі, зарахованими до Збройних Сил України до запровадження військової служби за контрактом;

військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом солдатів і матросів, сержантів і старшин;

військовослужбовцями строкової військової служби, які прослужили за призовом не менше одного року і мають відповідну підготовку.

Безперервний строк служби осіб військового і роботи цивільного персоналу у складі підрозділів Збройних Сил України, направлених до іншої держави, не може перевищувати одного року.

Стаття 10. Навчання та спеціальна підготовка осіб військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України, що направляються до інших держав

Навчання та спеціальна підготовка осіб військового і цивільного персоналу, які зараховуються до підрозділів Збройних Сил України, що направляються до інших держав, проводяться у відповідних навчальних центрах та військових навчальних закладах.

Технічне, тилове, медичне, фінансове та інші види забезпечення підрозділів Збройних Сил України, що направляються до інших держав, здійснюються відповідно до закону та міжнародного договору України.

Стаття 11. Гарантії соціального захисту осіб військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України, що направляються до інших держав, та членів їх сімей

Особи військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України, які безпосередньо брали участь у бойових діях на території інших держав, користуються пільгами, передбаченими Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» для учасників бойових дій. Обчислення вислуги років та стажу роботи для призначення відповідно до закону пенсій цим особам здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Особи військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України, які були направлені до інших держав і стали інвалідами під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків), користуються пільгами, передбаченими Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» для інвалідів війни.

Особам військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України, що були направлені до інших держав і які стали інвалідами, а також членам сімей зазначених осіб, які загинули чи пропали безвісти під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) або які померли внаслідок одержаних під час виконання цих обов'язків поранення, контузії, травми чи каліцтва, проводиться виплата компенсаційних та страхових сум у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 12. Фінансове забезпечення заходів, пов'язаних з направленням підрозділів Збройних Сил України до інших держав

Фінансування витрат, пов'язаних із направленням підрозділів Збройних Сил України до інших держав та перебуванням їх на території цих держав, здійснюється з Державного бюджету України, якщо інше не передбачено міжнародним договором України.

Стаття 13. Орган, який забезпечує додержання порядку і дисципліни, збереження життя і здоров'я персоналу підрозділів Збройних Сил України під час перебування в інших державах

Забезпечення додержання порядку і дисципліни, збереження життя і здоров'я осіб військового і цивільного персоналу, які направляються до інших держав у складі підрозділів Збройних Сил України, покладається на Міністерство оборони України.

Стаття 14. Відповідальність за недодержання вимог Конституції України і законів України при направленні підрозділів Збройних Сил України до інших держав

Посадові особи, які допустили порушення вимог Конституції України і законів України щодо порядку направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав, притягаються до відповідальності згідно з законом.

Стаття 15. Відповідальність за порушення особами військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України законів інших держав

У разі порушення особами військового і цивільного персоналу підрозділів Збройних Сил України законів інших держав під час перебування на території цих держав вони притягаються до відповідальності у порядку, передбаченому міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Стаття 16. Інформування Верховної Ради України про направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав

Міністерство оборони України щорічно подає Президенту України і Верховній Раді України доповідь про направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав та про результати їх діяльності на території цих держав.

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ,
2 березня 2000 року.
№ 1518-III.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про загальну структуру і чисельність кримінально-виконавчої системи України

Відповідно до пункту 22 статті 85 Конституції України Верховна Рада України **постановляє:**

1. Затвердити таку загальну структуру кримінально-виконавчої системи України:

органи управління;

виправно-трудові установи, слідчі ізолятори, лікувально-трудові профілакторії, інспекції виправних робіт, навчальні заклади, підприємства та організації забезпечення.

2. Установити, що загальна чисельність персоналу, який забезпечує діяльність виправно-трудових установ, слідчих ізоляторів і лікувально-трудових профілакторіїв, визначається в розмірі 33 відсотків кількості осіб, які в них утримуються, персоналу інспекцій виправних робіт — одного відсотка кількості осіб, які перебувають на обліку в цих інспекціях.

3. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ,
2 березня 2000 року.
№ 1526-III.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення зміни до статті 12 Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки»

Верховна Рада України **постановляє:**

1. Статтю 12 Закону України «Про професійних творчих працівників та творчі спілки» (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 52, ст. 312) доповнити частиною четвертою такого змісту:

«Надання всеукраїнській творчій спілці статусу національної або позбавлення її цього статусу не тягне за собою, у зв'язку з цим, її перереєстрації».

2. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України Л. КУЧМА.

м. Київ,
2 березня 2000 року.
№ 1537-III.



У номер

■ **Київ**

Погода на політичному олімпі

(Початок на 1-й стор.).

Проте глава адміністрації не виключає, що відбудеться певний викид інформації і зіткнення партій під час довиборів парламенту і виборів міських голів Запоріжжя, Вінниці і Миколаєва. Оскільки, на його думку, з боку політичних партій перевірятимуться передвиборні технології, хоча поки що між ними ведуться закулісні консультації.

Ще одним каталізатором політичних процесів можуть стати політичні сили, яким не до вподоби «тенденція стабільних відносин у вищих ешелонах влади». Володимир Литвин не виключає, що у хід буде пущено «різноманітні чутки і комбінації, починаючи з проблем з особистим здоров'ям і закінчуючи політичними розкладами — хто за ким стоїть, хто чиє місце хоче зайняти». Водночас глава президентської адміністрації спростував повідомлення деяких ЗМІ про те, що між Леонідом Кучмою і міським головою Києва існує протистояння. Головне, зауважив Володимир Литвин, — «результати роботи».

Лампочки Ілліча замінимо лампочками Драча

Спочатку кілька цифр. І насамперед для тих, хто останнім часом полюбляє зчиняти галас про начебто якесь витіснення з України російської мови. Так-от, за даними Книжкової палати, щоденний середній разовий тираж російськомовних газет, що виходять в Україні, становить 39,5 тисячі примірників, тоді як україномовних — 10,8 тисячі. Склалася викривлена ситуація, коли на сто українців припадає 7 видань рідною мовою, а на сто росіян — 54. Мало того, натиск російськомовної преси на українського громадянина постійно зростає. І за роки нашої незалежності він посилився майже у 40 разів.

Про ці та інші невтішні для нас факти із сучасного вітчизняного інформаційного простору і йшлося на першому засіданні прес-клубу «Міністерство правди», організатором якого виступив Держкомінформатики, телебачення й радіомовлення. Голова комітету Іван Драч висловив сумнів стосовно того, що проект закону про звільнення україномовної книжки від оподаткування набере потрібну кількість голосів у нинішньому парламенті. На думку І. Драча, треба посилювати вплив україномовних засобів масової інформації у нашому суспільстві, але потрібно це робити «без поспіху, розумно і винахідливо».

З гумористичними «Квітневими тезами Ілліча» звернувся до присутніх відомий письменник Петро Осадчук (по батькові — Ілліч). За умов, коли у вітчизняній енергосистемі постійно виникають проблеми з вольтажем, у друкарнях та пологових будинках усе частіше перегорають лампочки Ілліча. Отож, за словами П. Осадчука, «надходять пропозиції лампочки Ілліча замінити лампочками Драча, щоб не відбулося затемнення в інформаційному просторі України».

«Голос України» підтримує таку пропозицію.

Невже «Тамільські тигри» полюють на літаки?

МЗС України підтверджує факт загибелі українських громадян — членів екіпажу літака Ан-26, який зазнав катастрофи у Шрі-Ланці в четвер. За інформацією посольства України в Індії, для з'ясування всіх обставин загибелі українських льотчиків надіслано ноти до посольства Шрі-Ланки в Делі та до посольства Російської Федерації в Коломбо (Шрі-Ланка), оскільки Україна не має посольства в Шрі-Ланці.

За повідомленнями представників російського посольства, на місці аварії працює комісія Міністерства цивільної авіації РФ з розслідування авіаційних катастроф. Там також побували представники українського авіазагону, які перебувають у Шрі-Ланці (крім літака, що розбився, в лізинг узято ще один наш літак).

Як повідомляє УНІАН, серед версій катастрофи — технічні неполадки та обстріл літака бойовиками угруповання «Тамільські тигри».

■ **Фотофакт**

Уся техніка агрофірми «Прогрес» Глобинського району, що на Полтавщині, відремонтована і готова до весняних робіт. Господарство вже два роки як провело реформування. Тепер люди вчасно отримують зарплатню і грошима, і продукцією.

Фото Миколи БЕЗНОСА.



ЗАКОН УКРАЇНИ

Про психіатричну допомогу

Цей Закон визначає правові та організаційні засади забезпечення громадян психіатричною допомогою виходячи із пріоритету прав і свобод людини і громадянина, встановлює обов'язки органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування з організації надання психіатричної допомоги та правового і соціального захисту осіб, які страждають на психічні розлади, регламентує права та обов'язки фахівців, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

психічні розлади — розлади психічної діяльності, визнані такими згідно з чинною в Україні Міжнародною статистичною класифікацією хвороб, травм і причин смерті;

тяжкий психічний розлад — розлад психічної діяльності (затьмарення свідомості, порушення сприйняття, мислення, волі, емоцій, інтелекту чи пам'яті), який позбавляє особу здатності адекватно усвідомлювати оточуючу дійсність, свій психічний стан і поведінку;

психіатрична допомога — комплекс спеціальних заходів, спрямованих на обстеження стану психічного здоров'я осіб на підставах та в порядку, передбачених цим Законом та іншими законами, профілактику, діагностику психічних розладів, лікування, нагляд, догляд та медико-соціальну реабілітацію осіб, які страждають на психічні розлади;

фахівець — медичний працівник (лікар, медична сестра, фельдшер), психолог, соціальний працівник та інший працівник, який має відповідну освіту та спеціальну кваліфікацію і бере участь у наданні психіатричної допомоги;

комісія лікарів-психіатрів — два чи більше лікарів-психіатрів, які колегіально приймають рішення з питань, пов'язаних з наданням психіатричної допомоги;

психіатричний заклад — психоневрологічний, наркологічний чи інший спеціалізований заклад, центр, відділення тощо всіх форм власності, діяльність яких пов'язана з наданням психіатричної допомоги;

законні представники — батьки (усиновителі), опікуни або інші особи, уповноважені законом представляти інтереси осіб, які страждають на психічні розлади, у тому числі здійснювати захист їх прав, свобод і законних інтересів при наданні їм психіатричної допомоги;

усвідомлена згода особи — це згода, вільно висловлена особою, здатною зрозуміти інформацію, що надається доступним способом, про характер її психічного розладу та прогноз його можливого розвитку, мету, порядок та тривалість надання психіатричної допомоги, методи діагностики, лікування та лікарські засоби, що можуть застосовуватися в процесі надання психіатричної допомоги, їх побічні ефекти та альтернативні методи лікування;

амбулаторна психіатрична допомога — психіатрична допомога, що включає в себе обстеження стану психічного здоров'я осіб на підставах та в порядку, передбачених цим Законом та іншими законами, профілактику, діагностику психічних розладів, лікування, нагляд, догляд, медико-соціальну реабілітацію осіб, які страждають на психічні розлади, в амбулаторних умовах;

стаціонарна психіатрична допомога — психіатрична допомога, що включає в себе обстеження стану психічного здоров'я осіб на підставах та в порядку, передбачених цим Законом та іншими законами, діагностику психічних розладів, лікування, нагляд, догляд, медико-соціальну реабілітацію осіб, які страждають на психічні розлади, і надається в стаціонарних умовах понад 24 години підряд.

Стаття 2. Законодавство України про психіатричну допомогу

Законодавство України про психіатричну допомогу базується на Конституції України і складається з Основ законодавства України про охорону здоров'я, цього Закону та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до них.

Дія цього Закону поширюється на громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні.

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлені інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством України про психіатричну допомогу, то застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 3. Презумпція психічного здоров'я

Кожна особа вважається такою, яка не має психічного розладу, доки наявність такого розладу не буде встановлено на підставах та в порядку, передбачених цим Законом та іншими законами України.

Стаття 4. Принципи надання психіатричної допомоги

Психіатрична допомога надається на основі принципів законності, гуманності, додержання прав людини і громадянина, добровільності, доступності та відповідно до сучасного рівня наукових знань, необхідності й достатності заходів лікування з мінімальними соціально-правовими обмеженнями.

Стаття 5. Державні гарантії щодо забезпечення психіатричною допомогою та соціального захисту осіб, які страждають на психічні розлади

Держава гарантує:

фінансування надання психіатричної допомоги в обсязі, необхідному для забезпечення гарантованого рівня та належної якості психіатричної допомоги;

безоплатне надання медичної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, у державних та комунальних закладах охорони здоров'я та безоплатне або на пільгових умовах забезпечення їх лікарськими засобами і виробами медичного призначення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

грошову допомогу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, — на догляд за ним у розмірі одного неоподатковуваного мінімуму доходів громадян;

надання у державних та комунальних психіатричних закладах безоплатної діагностичної, консультативної, лікувальної, реабілітаційної допомоги в амбулаторних і стаціонарних умовах;

здійснення всіх видів експертизи психічного стану особи;

захист прав, свобод і законних інтересів осіб, які страждають на психічні розлади;

вирішення в установленому законом порядку питань опіки та піклування щодо осіб, які страждають на психічні розлади;

соціально-побутове влаштування інвалідів та осіб похилого віку, які страждають на психічні розлади, а також догляд за ними;

здобуття безоплатно відповідної освіти особами, які страждають на психічні розлади, у державних та комунальних навчальних закладах;

встановлення обов'язкових квот робочих місць на підприємствах, в установах та організаціях для працевлаштування інвалідів внаслідок психічного розладу в установленому законом порядку.

З метою забезпечення громадян різними видами психіатричної допомоги та соціального захисту осіб, які страждають на психічні розлади, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень:

створюють мережу психіатричних закладів та організовують надання психіатричної допомоги гарантованого рівня;

забезпечують належні умови для надання психіатричної допомоги та реалізації прав, свобод і законних інтересів осіб, які страждають на психічні розлади;

організовують за спеціальними програмами безоплатне загальноосвітнє та професійно-технічне навчання осіб, які страждають на психічні розлади;

створюють лікувально-виробничі підприємства, цехи, дільниці тощо з полегшеними умовами праці для здійснення трудової реабілітації, оволодіння новими професіями та працевлаштування осіб, які страждають на психічні розлади;

організовують гуртожитки та інші місця проживання для осіб, які страждають на психічні розлади і втратили соціальний зв'язок;

поліпшують житлові умови осіб, які страждають на психічні розлади, в установленому законодавством порядку;

забезпечують виконання загальнодержавних та інших програм у сфері надання психіатричної допомоги та соціального захисту осіб, які страждають на психічні розлади;

здійснюють відповідно до законів інші заходи щодо соціального та правового захисту осіб, які страждають на психічні розлади.

Стаття 6. Конфіденційність відомостей про стан психічного здоров'я особи та надання психіатричної допомоги

Медичні працівники, інші фахівці, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, та особи, яким у зв'язку з навчанням або виконанням професійних, службових, громадських чи інших обов'язків стало відомо про наявність у особи психічного розладу, про факти звернення за психіатричною допомогою та лікування у психіатричному закладі чи перебування в психоневрологічних закладах для соціального захисту або спеціального навчання, а також інші відомості про стан психічного здоров'я особи, її приватне життя, не можуть розголошувати ці відомості, крім випадків, передбачених частинами третьою, четвертою та п'ятою цієї статті.

Право на одержання і використання конфіденційних відомостей про стан психічного здоров'я особи та надання їй психіатричної допомоги має сама особа чи її законний представник.

За усвідомленою згодою особи або її законного представника відомості про стан психічного здоров'я цієї особи та надання їй психіатричної допомоги можуть передаватися іншим особам лише в інтересах особи, яка страждає на психічний розлад, для проведення обстеження та лікування чи захисту її прав і законних інтересів, для здійснення наукових досліджень, публікацій в науковій літературі, використання у навчальному процесі.

Допускається передача відомостей про стан психічного здоров'я особи та надання їй психіатричної допомоги без згоди особи або без згоди її законного представника для:

1) організації надання особі, яка страждає на тяжкий психічний розлад, психіатричної допомоги;

2) провадження дізнання, попереднього слідства або судового розгляду за письмовим запитом особи, яка провадить дізнання, слідчого, прокурора та суду.

У листку непрацездатності, що видається особі, яка страждає на психічний розлад, діагноз психічного розладу вписується за згодою цієї особи, а у разі її незгоди — лише причина непрацездатності (захворювання, травма або інша причина).

Забороняється без згоди особи або без згоди її законного представника та лікаря-психіатра, який надає психіатричну допомогу, публічно демонструвати особу, яка страждає на психічний розлад, фотографувати її чи робити кінозйомку, відеозапис, звукозапис та прослуховувати співбесіди особи з медичними працівниками чи іншими фахівцями при наданні їй психіатричної допомоги.

Забороняється вимагати відомості про стан психічного здоров'я особи та про надання їй психіатричної допомоги, за винятком випадків, передбачених цим Законом та іншими законами.

Документи, що містять відомості про стан психічного здоров'я особи та надання їй психіатричної допомоги, повинні зберігатися з додержанням умов, що гарантують конфіденційність цих відомостей. Вилучення оригіналів цих документів та їх копіювання може здійснюватися лише у випадках, встановлених законом.

Стаття 7. Діагностика психічного розладу та лікування особи, яка страждає на психічний розлад

Діагноз психічного розладу встановлюється відповідно до загальновизнаних міжнародних стандартів діагностики та Міжнародної статистичної класифікації хвороб, травм і причин смерті, прийнятих Міністерством охорони здоров'я України для застосування в Україні. Діагноз психічного розладу не може базуватися на незгоді особи з існуючими в суспільстві політичними, моральними, правовими, релігійними, культурними цінностями або на будь-яких інших підставах, безпосередньо не пов'язаних із станом її психічного здоров'я.

Методи діагностики та лікування і лікарські засоби, дозволені Міністерством охорони здоров'я України, застосовуються лише з діагностичною та лікувальною метою відповідно до характеру психічних розладів і не можуть призначатися для покарання особи, яка страждає на психічний розлад, або в інтересах інших осіб.

Забороняється визначати стан психічного здоров'я особи та встановлювати діагноз психічних розладів без психіатричного огляду особи, крім випадків проведення судово-психіатричної експертизи посмертно.

Методи діагностики та лікування і лікарські засоби, що становлять підвищений ризик для здоров'я особи, якій надається психіатрична допомога, застосовуються за призначенням і під контролем комісії лікарів-психіатрів: за усвідомленою згодою особи; щодо неповнолітнього віком до 15 років — за згодою його батьків чи іншого законного представника; щодо особи, визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, — за згодою її опікуна.

Перелік методів діагностики та лікування і лікарських засобів, що становлять підвищений ризик для здоров'я особи, встановлюється Міністерством охорони здоров'я України.

Стаття 8. Забезпечення безпеки надання психіатричної допомоги та запобігання небезпечним діянням з боку осіб, які страждають на психічні розлади

Психіатрична допомога надається в найменш обмежених умовах, що забезпечують безпеку особи та інших осіб, при додержанні прав і законних інтересів особи, якій надається психіатрична допомога.

Заходи фізичного обмеження та (або) ізоляції особи, яка страждає на психічний розлад, при наданні їй психіатричної допомоги застосовуються за призначенням та під постійним контролем лікаря-психіатра чи іншого медичного працівника, на якого власником психіатричного закладу чи уповноваженим ним органом покладені обов'язки з надання психіатричної допомоги, і застосовуються лише в тих випадках, формах і на той час, коли всіма іншими законними заходами неможливо запобігти діям особи, що являють собою безпосередню небезпеку для неї або інших осіб. Про форми та час застосування заходів фізичного обмеження та (або) ізоляції робиться запис у медичній документації. Заходи фізичного обмеження та (або) ізоляції застосовуються відповідно до правил, встановлених Міністерством охорони здоров'я України.

Органи внутрішніх справ зобов'язані подавати допомогу медичним працівникам, за їх зверненням, у разі надання психіатричної допомоги в примусовому порядку та забезпечувати безпечні умови для доступу до особи та її психіатричного огляду. Органи внутрішніх справ повинні запобігати діям з боку особи, якій надається психіатрична допомога в примусовому порядку, що загрожують життю і здоров'ю оточуючих та інших осіб, та вживати заходи щодо забезпечення схоронності залишеного без нагляду майна та житла особи, яка госпіталізується в примусовому порядку, а в разі необхідності проводити розшук особи, якій психіатрична допомога повинна надаватися в примусовому порядку.

Стаття 9. Обмеження, пов'язані з виконанням окремих видів діяльності

Особа може бути визнана тимчасово (на строк до п'яти років) або постійно непридатною внаслідок психічного розладу до виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби), що можуть становити безпосередню небезпеку для неї або оточуючих.

З метою встановлення придатності особи до виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби) з особливими вимогами до стану її психічного здоров'я вона підлягає обов'язковому попередньому (перед початком діяльності) та періодичним (у процесі діяльності) психіатричним оглядам. Порядок проведення попередніх і періодичних психіатричних оглядів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Рішення про визнання особи внаслідок психічного розладу тимчасово або постійно непридатною до виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби), що можуть становити безпосередню небезпеку для неї або оточуючих, приймається відповідною лікарською комісією за участю лікаря-психіатра на підставі оцінки стану психічного здоров'я особи відповідно до переліку медичних психіатричних протипоказань і може бути оскаржено до суду.

Перелік медичних психіатричних протипоказань щодо виконання окремих видів діяльності (робіт, професій, служби), що можуть становити безпосередню небезпеку для особи або оточуючих, затверджується Кабінетом Міністрів України і підлягає періодичному (не рідше одного разу на п'ять років) перегляду.

Стаття 10. Психіатричні заклади, медичні працівники та інші фахівці, які надають психіатричну допомогу

Психіатрична допомога надається психіатричними закладами всіх форм власності, а також лікарями-психіатрами за наявності ліцензії, отриманої відповідно до законодавства. Медичні працівники, інші фахівці для допуску до роботи з особами, які страждають на психічні розлади, повинні пройти спеціальну підготовку та підтвердити свою кваліфікацію в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації медичних працівників, інших фахівців, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, здійснюються відповідно до законодавства.

Розділ II. ВИДИ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ, ПІДСТАВИ ТА ПОРЯДОК ЇЇ НАДАННЯ

Стаття 11. Психіатричний огляд

Психіатричний огляд проводиться з метою з'ясування: наявності чи відсутності в особи психічного розладу, потреби в наданні їй психіатричної допомоги, а також для вирішення питання про вид такої допомоги та порядок її надання.

Психіатричний огляд проводиться лікарем-психіатром на прохання або за усвідомленою згодою особи; щодо неповнолітнього віком до 15 років — на прохання або за згодою його батьків чи іншого законного представника; щодо особи, визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, — на прохання або за згодою її опікуна. У разі незгоди одного із батьків чи відсутності батьків або іншого законного представника психіатричний огляд неповнолітнього здійснюється за рішенням (згодою) органів опіки та піклування, яке може бути оскаржено до суду.

Психіатричний огляд особи може бути проведено без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника у випадках, коли одержані відомості дають достатні підстави для обґрунтованого припущення про наявність у особи тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вона:

вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих, або

неспроможна самостійно задовольняти свої основні життєві потреби на рівні, який забезпечує її життєдіяльність, або

завдасть значної шкоди своєму здоров'ю у зв'язку з погіршенням психічного стану у разі ненадання їй психіатричної допомоги.

Рішення про проведення психіатричного огляду особи без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника приймається лікарем-психіатром за заявою, яка містить відомості, що дають достатні підстави для такого огляду. Із заявою можуть звернутися родичі особи, яка підлягає психіатричному огляду, лікар, який має будь-яку медичну спеціальність, інші особи.

Заява про психіатричний огляд особи без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника повинна бути подана у письмовій формі та містити відомості, що обґрунтовують необхідність психіатричного огляду і вказують на відмову особи чи її законного представника від звернення до лікаря-психіатра. Лікар-психіатр має право робити запит щодо надання йому додаткових медичних та інших відомостей, необхідних для прийняття відповідного рішення.

У невідкладних випадках, коли за одержаними відомостями, що дають достатні підстави для обґрунтованого припущення про наявність у особи тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вона: вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих, або неспроможна самостійно задовольняти свої основні життєві потреби на рівні, який забезпечує її життєдіяльність, заява про психіатричний огляд особи може бути усною. У цих випадках рішення про проведення психіатричного огляду особи без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника приймається лікарем-психіатром самостійно і психіатричний огляд проводиться ним негайно.

У випадках, коли відсутні дані, що свідчать про наявність обставин, передбачених абзацами другим та третім частини третьої цієї статті, заява повинна бути подана у письмовій формі та містити відомості, що обґрунтовують необхідність проведення такого огляду. У разі встановлення обґрунтованості заяви про психіатричний огляд особи без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника лікар-психіатр направляє до суду за місцем проживання цієї особи заяву про проведення психіатричного огляду особи в примусовому порядку. До заяви додається висновок лікаря-психіатра, який містить обґрунтування про необхідність проведення такого огляду, та інші матеріали. Психіатричний огляд особи проводиться лікарем-психіатром у примусовому порядку за рішенням суду.

Лікар-психіатр перед проведенням психіатричного огляду зобов'язаний відрекомендуватися особі, яка підлягає огляду, або її законному представнику як лікар-психіатр, назвати своє прізвище, місце роботи та викласти мету огляду.

Дані психіатричного огляду з висновком про стан психічного здоров'я особи, а також причини звернення до лікаря-психіатра та медичні рекомендації фіксуються у медичній документації.

Умисне подання заяви про психіатричний огляд особи, що містить завідомо неправдиві або неточні відомості щодо стану психічного здоров'я цієї особи, тягне за собою відповідальність, передбачену законом.

Стаття 12. Амбулаторна психіатрична допомога

Амбулаторна психіатрична допомога надається лікарем-психіатром на прохання або за усвідомленою згодою особи; щодо неповнолітнього віком до 15 років — на прохання або за згодою його батьків чи іншого законного представника; щодо особи, визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, — на прохання або за згодою її опікуна. У разі незгоди одного із батьків чи відсутності батьків або іншого законного представника амбулаторна психіатрична допомога неповнолітньому здійснюється за рішенням (згодою) органів опіки та піклування, яке може бути оскаржено до суду.

Амбулаторна психіатрична допомога може надаватися без усвідомленої згоди особи або без згоди її законного представника у разі встановлення у неї тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вона завдасть значної шкоди своєму здоров'ю у зв'язку з погіршенням психічного стану у разі ненадання їй психіатричної допомоги. Амбулаторна психіатрична допомога особі без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника надається лікарем-психіатром в примусовому порядку за рішенням суду.

Питання про надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку вирішується судом за місцем проживання особи. Заява про надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку направляється до суду лікарем-психіатром. До заяви, в якій повинні бути викладені підстави для надання особі амбулаторної психіатричної допомоги без її усвідомленої згоди та без згоди її законного представника, передбачені частиною другою цієї статті, додається висновок лікаря-психіатра, який містить обґрунтування про необхідність надання особі такої допомоги.

Особа, якій надається амбулаторна психіатрична допомога в примусовому порядку, повинна оглядатися лікарем-психіатром не рідше одного разу на місяць, а комісією лікарів-психіатрів — не рідше одного разу на 6 місяців для вирішення питання про продовження чи припинення надання їй такої допомоги.

У разі необхідності продовження надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку понад 6 місяців лікар-психіатр повинен надіслати до суду за місцем проживання особи заяву про продовження надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку. До заяви, в якій повинні бути викладені підстави надання особі амбулаторної психіатричної допомоги без її усвідомленої згоди та без згоди її законного представника, передбачені частиною другою цієї статті, додається висновок комісії лікарів-психіатрів, який містить обґрунтування про необхідність продовження надання особі такої допомоги. В подальшому продовження надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку проводиться кожного разу на строк, який не може перевищувати 6 місяців.

У разі погіршення стану психічного здоров'я особи, якій надається амбулаторна психіатрична допомога в примусовому порядку, та ухилення від виконання цією особою або її законним представником рішення суду про надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку психіатрична допомога може надаватися на підставах та в порядку, передбачених статтями 14, 16 і 17 цього Закону.

Надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку припиняється за рішенням комісії лікарів-психіатрів у разі видужання особи або такої зміни стану її психічного здоров'я, що не потребує надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку, або за рішенням суду про відмову в продовженні надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку.

Клопотання про припинення надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку може направлятися до суду особою, якій надається ця допомога, або її законним представником через 3 місяці з часу ухвалення судом рішення про надання або продовження надання особі такої допомоги.

Стаття 13. Госпіталізація особи до психіатричного закладу

Особа госпіталізується до психіатричного закладу добровільно — на її прохання або за її усвідомленою згодою. Неповнолітній віком до 15 років госпіталізується до психіатричного закладу на прохання або за згодою його батьків чи іншого законного представника. Особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною, госпіталізується до психіатричного закладу на прохання або за згодою її опікуна. У разі незгоди одного із батьків або відсутності батьків чи законного представника госпіталізація неповнолітнього до психіатричного закладу проводиться за рішенням (згодою) органу опіки та піклування, яке може бути оскаржено до суду. Згода на госпіталізацію фіксується у медичній документації за підписом особи або її законного представника та лікаря-психіатра.

Госпіталізація особи у випадках, передбачених частиною першою цієї статті, здійснюється за рішенням лікаря-психіатра.

Особа може бути госпіталізована до психіатричного закладу в примусовому порядку на підставах, передбачених статтею 14 цього Закону, а також у випадках проведення експертизи стану психічного здоров'я особи або застосування до особи, яка страждає на психічний розлад і вчинила суспільно небезпечне діяння, примусового заходу медичного характеру на підставах та в порядку, передбачених законами України.

Стаття 14. Підстави для госпіталізації особи до психіатричного закладу в примусовому порядку

Особа, яка страждає на психічний розлад, може бути госпіталізована до психіатричного закладу без її усвідомленої згоди або без згоди її законного представника, якщо її обстеження або лікування можливі лише в стаціонарних умовах, та при встановленні в особи тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вона:

вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих, або

неспроможна самостійно задовольняти свої основні життєві потреби на рівні, який забезпечує її життєдіяльність.

Стаття 15. Огляд неповнолітнього віком до 15 років та особи, визнаної недієздатною, госпіталізованих до психіатричного закладу на прохання або за згодою їх законних представників

Неповнолітній віком до 15 років та особа, визнана у встановленому законом порядку недієздатною, госпіталізовані до психіатричного закладу на прохання або за згодою їх законних представників, підлягають обов'язковому протягом 48 годин з часу госпіталізації огляду комісією лікарів-психіатрів психіатричного закладу для прийняття рішення про необхідність подальшого перебування цих осіб у психіатричному закладі та надання їм стаціонарної психіатричної допомоги.

При подальшому перебуванні в психіатричному закладі зазначені в цій статті особи підлягають огляду комісією лікарів-психіатрів не рідше одного разу на місяць для вирішення питання про необхідність продовження чи припинення надання їм стаціонарної психіатричної допомоги.

У разі виявлення комісією лікарів-психіатрів зловживань, допущених законними представниками неповнолітнього віком до 15 років або особи, визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, власник психіатричного закладу або уповноважений ним орган повідомляє про це органи опіки та піклування за місцем проживання особи, яку було госпіталізовано.

Стаття 16. Огляд осіб, госпіталізованих до психіатричного закладу в примусовому порядку

Особа, яку було госпіталізовано до психіатричного закладу за рішенням лікаря-психіатра на підставах, передбачених статтею 14 цього Закону, підлягає обов'язковому протягом 24 годин з часу госпіталізації огляду комісією лікарів-психіатрів психіатричного закладу для прийняття рішення про доцільність госпіталізації. У випадку, коли госпіталізація визнається недоцільною і осо-

(Закінчення на 8—9 стор.).

Оголошення

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про психіатричну допомогу

(Початок на 6—7 стор.).

ба не висловлює бажання залишитися в психіатричному закладі, ця особа підлягає негайній виписці.

У випадках, коли госпіталізація особи до психіатричного закладу в примусовому порядку визнається доцільною, представник психіатричного закладу, в якому перебуває особа, протягом 24 годин направляє до суду за місцем знаходження психіатричного закладу заяву про госпіталізацію особи до психіатричного закладу в примусовому порядку на підставах, передбачених статтею 14 цього Закону.

До заяви, в якій повинні бути викладені підстави госпіталізації особи до психіатричного закладу в примусовому порядку, передбачені статтею 14 цього Закону, додається висновок комісії лікарів-психіатрів, який містить обгрунтування про необхідність такої госпіталізації.

До винесення судом рішення лікування може проводитися за рішенням лікаря-психіатра (комісії лікарів-психіатрів).

Керівник психіатричного закладу зобов'язаний негайно повідомити про госпіталізацію особи до психіатричного закладу в примусовому порядку членів її сім'ї, інших родичів або її законного представника. У разі відсутності відомостей про наявність членів сім'ї, інших родичів або законного представника в особи, яку госпіталізовано, а також про їх місце проживання повідомляються органи внутрішніх справ за місцем проживання цієї особи.

Стаття 17. Продовження госпіталізації особи в примусовому порядку

Перебування особи в психіатричному закладі в примусовому порядку може здійснюватися лише протягом часу наявності підстав, за якими було проведено госпіталізацію.

Особа, яку було госпіталізовано до психіатричного закладу в примусовому порядку, повинна оглядатися комісією лікарів-психіатрів не рідше одного разу на місяць з метою встановлення наявності підстав для продовження чи припинення такої госпіталізації.

У разі необхідності продовження госпіталізації в примусовому порядку понад 6 місяців представник психіатричного закладу повинен направити до суду за місцем знаходження психіатричного закладу заяву про продовження такої госпіталізації. До заяви, в якій повинні бути викладені підстави госпіталізації особи до психіатричного закладу в примусовому порядку, передбачені статтею 14 цього Закону, додається висновок комісії лікарів-психіатрів, який містить обгрунтування про необхідність продовження такої госпіталізації. В подальшому продовження госпіталізації особи в психіатричному закладі проводиться кожного разу на строк, який не може перевищувати 6 місяців.

Клопотання про припинення госпіталізації в примусовому порядку можуть направлятися до суду особою, яку було госпіталізовано в примусовому порядку, або її законним представником через кожні 3 місяці з часу ухвалення судом рішення про продовження такої госпіталізації.

Стаття 18. Виписка особи з психіатричного закладу

Виписка з психіатричного закладу здійснюється у разі завершення обстеження чи експертизи психічного стану особи або видужання особи чи такої зміни стану її психічного здоров'я, що не потребує подальшого лікування в стаціонарних умовах. Виписка особи, добровільно госпіталізованої до психіатричного закладу, здійснюється за письмовою заявою цієї особи або її законного представника чи за рішенням лікаря-психіатра.

Особі, яку було госпіталізовано до психіатричного закладу добровільно, або її законному представнику може бути відмовлено у виписці цієї особи з психіатричного закладу, якщо комісією лікарів-психіатрів будуть встановлені підстави госпіталізації в примусовому порядку, передбачені статтею 14 цього Закону. У цьому випадку питання про госпіталізацію особи в примусовому порядку, продовження госпіталізації та виписка вирішуються відповідно до статей 16 і 17, частин другої та третьої статті 22 цього Закону та частини третьої цієї статті.

Виписка особи, яку було госпіталізовано до психіатричного закладу в примусовому порядку, здійснюється за рішенням комісії лікарів-психіатрів або за рішенням суду про відмову в продовженні такої госпіталізації.

Виписка особи, яка вчинила суспільно небезпечні діяння та щодо якої судом було застосовано примусові заходи медичного характеру, здійснюється за рішенням суду.

Стаття 19. Примусові заходи медичного характеру

Примусові заходи медичного характеру застосовуються за рішенням суду у випадках та в порядку, встановлених Кримінальним, Кримінально-процесуальним кодексами України, цим Законом та іншими законами.

За рішенням суду застосовуються такі примусові заходи медичного характеру:

1) надання амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку;

2) госпіталізація до психіатричного закладу із звичайним наглядом;

3) госпіталізація до психіатричного закладу з посиленим наглядом;

4) госпіталізація до психіатричного закладу з суворим наглядом.

Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру здійснюються судом за заявою представника психіатричного закладу (лікаря-психіатра), який надає особі таку психіатричну допомогу, на підставі висновку комісії лікарів-психіатрів.

Особи, до яких застосовані примусові заходи медичного характеру, підлягають огляду комісією лікарів-психіатрів не рідше одного разу на 6 місяців для вирішення питання про наявність підстав для звернення до суду із заявою про припинення або про зміну застосування такого заходу. У разі відсутності підстав для припинення або зміни застосування примусового заходу медичного характеру представник психіатричного закладу (лікар-психіатр), який надає особі таку психіатричну допомогу, направляє до суду заяву, до якої додається висновок комісії лікарів-психіатрів, який містить обгрунтування про необхідність продовження застосування примусового заходу медичного характеру. У разі необхідності продовження застосування примусового заходу медичного характеру понад 6 місяців представник психіатричного закладу (лікар-психіатр), який надає особі таку психіатричну допомогу, повинен направити до суду за місцем знаходження психіатричного закладу заяву про продовження застосування примусового заходу медичного характеру. До заяви додається висновок комісії лікарів-психіатрів, який містить обгрунтування про необхідність продовження надання особі такої психіатричної допомоги. В подальшому продовження застосування примусового заходу медичного характеру проводиться кожного разу на строк, який не може перевищувати 6 місяців.

Питання про зміну або припинення застосування примусового заходу медичного характеру вирішується судом у разі такої зміни стану психічного здоров'я особи, за якої відпадає необхідність застосування раніше призначеного заходу або виникає необхідність у призначенні іншого примусового заходу медичного характеру.

Стаття 20. Експертиза психічного стану особи

Експертиза психічного стану особи (медико-соціальна експертиза втрати працездатності, військово-лікарська та інші) проводиться на підставах та в порядку, передбачених законами та прийнятими відповідно до них іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 21. Судово-психіатрична експертиза

Судово-психіатрична експертиза з адміністративних, кримінальних і цивільних справ призначається і проводиться на підставах та в порядку, передбачених законом.

Стаття 22. Порядок судового розгляду заяв про надання психіатричної допомоги в примусовому порядку

Заява лікаря-психіатра про проведення психіатричного огляду особи в примусовому порядку розглядається судом за місцем проживання цієї особи у триденний строк з дня її надходження.

Заява представника психіатричного закладу про госпіталізацію особи до психіатричного закладу в примусовому порядку розглядається судом за місцем знаходження психіатричного закладу протягом 24 годин з дня її надходження.

Заяви лікаря-психіатра про надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку, про продовження надання особі амбулаторної психіатричної допомоги в примусовому порядку розглядаються судом за місцем проживання особи у десятиденний строк з дня їх надходження. Заяви представників психіатричних закладів про продовження госпіталізації в примусовому порядку розглядаються судом за місцем знаходження психіатричного закладу у десятиденний строк з дня їх надходження.

Судові справи щодо надання психіатричної допомоги в примусовому порядку розглядаються в присутності особи, щодо якої вирішується питання про надання їй такої допомоги. Участь при розгляді цих справ прокурора, лікаря-психіатра чи представника психіатричного закладу, що подав заяву, та законного представника осіб, щодо яких розглядаються питання, пов'язані з наданням їм психіатричної допомоги, є обов'язковою.

Стаття 23. Поміщення особи до психоневрологічного закладу для соціального захисту або спеціального навчання

Підставою для поміщення особи, яка страждає на психічний розлад, до психоневрологічного закладу для соціального захисту є особиста заява особи та висновок лікарської комісії за участю лікаря-психіатра; для неповнолітнього віком до 18 років або особи, визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, — заява батьків або іншого законного представника та рішення органу опіки та піклування, прийняте на підставі висновку лікарської комісії за участю лікаря-психіатра. Висновок повинен містити відомості про наявність у особи психічного розладу та необхідність утримання її в психоневрологічному закладі для соціального захисту.

Органи опіки та піклування повинні вживати заходів для охорони майнових інтересів особи, яка перебуває в психоневрологічному закладі для соціального захисту.

Підставою для поміщення до психоневрологічного закладу для спеціального навчання неповнолітнього віком до 18 років, який страждає на психічний розлад, є заява його батьків чи іншого законного представника та висновок комісії за участю лікаря-психіатра, психолога і педагога. Висновок повинен містити відомості про наявність у неповнолітнього психічного розладу та необхідність його навчання в умовах психоневрологічного закладу для спеціального навчання.

Власник психоневрологічного закладу для соціального захисту або спеціального навчання чи уповноважений ним орган зобов'язаний не рідше одного разу на рік організовувати проведення огляду осіб, які перебувають у них, лікарською комісією за участю лікаря-психіатра, комісії за участю лікаря-психіатра, психолога і педагога з метою вирішення питання щодо подальшого їх утримання у цих закладах або щодо можливості перегляду рішень про недієздатність тих, хто такими визнаний.

Стаття 24. Переведення і виписка з психоневрологічного закладу для соціального захисту або спеціального навчання

Переведення особи з психоневрологічного закладу для соціального захисту або спеціального навчання до будинку-інтернату (пансіонату) для громадян похилого віку та інвалідів або до навчального закладу іншого типу здійснюється на підставі висновку лікарської комісії за участю лікаря-психіатра, комісії за участю лікаря-психіатра, психолога і педагога про відсутність медичних показань для проживання особи у психоневрологічному закладі для соціального захисту або спеціального навчання.

Підставою для виписки особи з психоневрологічного закладу для соціального захисту або спеціального навчання є:

особиста заява особи за наявності висновку комісії лікарів-психіатрів про можливість особи задовольняти свої основні життєві потреби;

письмова заява законного представника неповнолітнього віком до 18 років або особи, визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, із зобов`язанням здійснення необхідного догляду;

рішення суду про незаконне поміщення особи до психоневрологічного закладу для соціального захисту або спеціального навчання.

Розділ III. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСІБ ПРИ НАДАННІ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 25. Права осіб, яким надається психіатрична допомога

Особи, яким надається психіатрична допомога, мають права і свободи громадян, передбачені Конституцією України та законами України. Обмеження їх прав і свобод допускається лише у випадках, передбачених Конституцією України, відповідно до законів України.

Особи, яким надається психіатрична допомога, можуть піклуватися про захист своїх прав та свобод особисто або через своїх представників у порядку, встановленому Цивільним кодексом України, Цивільним процесуальним кодексом України та іншими законами України.

Особи, яким надається психіатрична допомога, мають право на:

поважливе і гуманне ставлення до них, що виключає приниження честі й гідності людини;

отримання інформації про свої права, пов`язані з наданням психіатричної допомоги;

одержання психіатричної та соціальної допомоги в умовах, що відповідають вимогам санітарного законодавства;

відмову від надання психіатричної допомоги, за винятком випадків її надання в примусовому порядку, передбаченому законом;

усі види медико-санітарної допомоги (у тому числі санаторно-курортне лікування) за медичними показаннями;

одержання психіатричної допомоги в найменш обмежених, відповідно до їх психічного стану, умовах, якщо можливо, за місцем проживання цих осіб, членів їх сім`ї, інших родичів або законних представників;

утримання в психіатричному закладі лише протягом строку, необхідного для обстеження та лікування;

попередню згоду або відмову в будь-який час від застосування нових методів діагностики і лікування та лікарських засобів чи від участі у навчальному процесі;

безпечність надання психіатричної допомоги;

безоплатне надання медичної допомоги у державних і комунальних закладах охорони здоров`я, а також безоплатне або на пільгових умовах забезпечення лікарськими засобами та виробами медичного призначення в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

безоплатну юридичну допомогу з питань, пов`язаних з наданням їм психіатричної допомоги;

альтернативний, за власним бажанням, психіатричний огляд та залучення до участі в роботі комісії лікарів-психіатрів з питань надання психіатричної допомоги будь-якого фахівця, який бере участь у наданні психіатричної допомоги, за погодженням з ним;

збереження права на жиле приміщення за місцем їх постійного проживання протягом часу надання їм стаціонарної психіатричної допомоги;

особисту участь у судових засіданнях при вирішенні питань, пов`язаних з наданням їм психіатричної допомоги та обмеженням у зв`язку з цим їх прав;

відшкодування заподіяної їм шкоди або шкоди їх майну внаслідок незаконного поміщення до психіатричного закладу чи психоневрологічного закладу для соціального захисту або спеціального навчання чи внаслідок незабезпечення безпечних умов надання психіатричної допомоги або розголошення конфіденційних відомостей про стан психічного здоров`я і надання психіатричної допомоги;

одержання винагороди за фактично виконану роботу нарівні з іншими громадянами.

Особи під час перебування у психіатричному закладі мають право на:

спілкування з іншими особами, в тому числі з адвокатом або іншим законним представником, без присутності сторонніх осіб згідно з правилами внутрішнього розпорядку психіатричного закладу;

повідомлення будь-якої особи за своїм вибором про надання їм психіатричної допомоги;

забезпечення таємниці листування при відправці та отриманні будь-якої кореспонденції;

доступ до засобів масової інформації;

дозвілля, заняття творчою діяльністю;

відправлення релігійних обрядів, додержання релігійних канонів;

звернення безпосередньо до керівника або завідуючого відділенням психіатричного закладу з питань надання психіатричної допомоги, виписки з психіатричного закладу та додержання прав, передбачених цим Законом;

допомогу по загальнообов`язковому державному соціальному страхуванню або пенсію згідно з законодавством.

Особи під час перебування у психіатричному закладі мають також права, які за рішенням лікаря-психіатра (комісії лікарів-психіатрів) в інтересах захисту їх здоров`я чи безпеки, а також в інтересах здоров`я або безпеки інших осіб можуть бути обмежені:

приймати відвідувачів наодинці;

придбавати і використовувати предмети повсякденного вжитку;

перебувати на самоті.

Рішення про обмеження прав осіб, яким надається психіатрична допомога, фіксується у медичній документації із зазначенням строку його дії та може бути оскаржено до суду.

Забороняється залучення осіб, яким надається психіатрична допомога, до примусової праці.

Стаття 26. Інформація про стан психічного здоров`я особи та надання психіатричної допомоги

Лікар-психіатр зобов`язаний пояснити особі, якій надається психіатрична допомога, з урахуванням її психічного стану, у доступній формі інформацію про стан її психічного здоров`я, прогноз можливого розвитку захворювання, про застосування методів діагностики та лікування, альтернативні методи лікування, можливий ризик та побічні ефекти, умови, порядок і тривалість надання психіатричної допомоги, її права та передбачені цим Законом можливі обмеження цих прав при наданні психіатричної допомоги. Право на одержання зазначеної інформації щодо неповнолітнього віком до 15 років та особи, визнаної у встановленому законом порядку недієздатною, мають їх законні представники.

Особа при наданні їй психіатричної допомоги або її законний представник має право на ознайомлення з історією хвороби та іншими документами, а також на отримання в письмовому вигляді будь-яких рішень щодо надання їй психіатричної допомоги.

У випадках, коли повна інформація про стан психічного здоров`я особи може завдати шкоди її здоров`ю або призвести до безпосередньої небезпеки для інших осіб, лікар-психіатр або комісія лікарів-психіатрів можуть таку інформацію обмежити. У цьому разі лікар-психіатр або комісія лікарів-психіатрів інформує законного представника особи, враховуючи особисті інтереси особи, якій надається психіатрична допомога. Про надану інформацію або її обмеження робиться запис у медичній документації.

Стаття 27. Професійні права, обов`язки та пільги лікаря-психіатра, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, у тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади

Професійні права, обов`язки лікаря-психіатра, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, у тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади, при наданні психіатричної допомоги встановлюються Основами законодавства України про охорону здоров`я, цим Законом та іншими законами. Лікар-психіатр, інші працівники, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади, мають право на пільги, встановлені законодавством України для осіб, зайнятих на важких роботах та з шкідливими і небезпечними умовами праці.

Виключно компетенцією лікаря-психіатра або комісії лікарів-психіатрів є встановлення діагнозу психічного захворювання, прийняття рішення про необхідність надання психіатричної допомоги в примусовому порядку або надання висновку для розгляду питання, пов`язаного з наданням психіатричної допомоги в примусовому порядку.

При наданні психіатричної допомоги лікар-психіатр, комісія лікарів-психіатрів незалежні у своїх рішеннях і керуються лише медичними показаннями, своїми професійними знаннями, медичною етикою та законом.

Лікар-психіатр, комісія лікарів-психіатрів несуть відповідальність за прийняті ними рішення відповідно до закону.

Рішення, прийняте лікарем-психіатром або комісією лікарів-психіатрів при наданні психіатричної допомоги, викладається у письмовій формі та підписується лікарем-психіатром або комісією лікарів-психіатрів.

Лікар-психіатр, комісія лікарів-психіатрів мають право відмовити у наданні психіатричної допомоги у разі відсутності підстав для її надання. Відмова у наданні психіатричної допомоги із зазначенням її причин фіксується у медичній документації за підписом особи чи її законного представника та лікаря-психіатра або комісії лікарів-психіатрів.

Лікар-психіатр, інші працівники, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, мають право на конфіденційність відомостей про своє місце проживання, склад сім`ї, номер домашнього телефону тощо.

Стаття 28. Обов`язкове страхування працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади

Працівники, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади, на випадок заподіяння шкоди їх здоров`ю або смерті, пов`язаних з виконанням ними службових обов`язків, підлягають державному обов`язковому страхуванню. Перелік цих працівників та порядок їх страхування встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 29. Обов`язки власника психіатричного закладу або уповноваженого ним органу

Власник психіатричного закладу або уповноважений ним орган зобов`язаний:

створювати необхідні умови для надання психіатричної допомоги та правового захисту осіб, яким надається психіатрична допомога;

забезпечувати осіб, яким надається психіатрична допомога, психіатричною допомогою гарантованого рівня та іншою необхідною медичною допомогою;

знайомити осіб, яким надається психіатрична допомога, або їх законних представників із законодавством про психіатричну допомогу, правилами внутрішнього розпорядку психіатричного закладу, а також адресами та телефонами відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, громадських організацій, до яких може звернутися особа у разі порушення її прав;

здійснювати захист прав і законних інтересів осіб, визнаних у встановленому законом порядку недієздатними, які не мають законного представника;

створювати умови для дозвілля осіб, яким надається психіатрична допомога;

своєчасно інформувати членів сім`ї, інших родичів або законних представників чи інших осіб (за вибором осіб, яким надається психіатрична допомога) про стан їх здоров`я та перебування у психіатричному закладі;

створювати безпечні умови надання психіатричної допомоги;

забезпечувати виконання вимог санітарного законодавства;

забезпечувати належні умови праці фахівців та інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, яким надається психіатрична допомога;

виконувати інші обов`язки, пов`язані з наданням психіатричної допомоги, передбачені законом.

Розділ IV. КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ З НАДАННЯ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 30. Контроль за діяльністю з надання психіатричної допомоги

Державний контроль за діяльністю психіатричних закладів усіх форм власності та фахівців, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, здійснюють у межах своїх повноважень Міністерство охорони здоров`я України, інші відповідні центральні органи виконавчої влади.

Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування у межах своїх повноважень здійснюють контроль за діяльністю психіатричних закладів усіх форм власності та фахівців, інших працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, а також контроль за виконанням своїх обов`язків законними представниками.

Громадський контроль за діяльністю психіатричних закладів усіх форм власності незалежно від їх підпорядкування та за фахівцями, іншими працівниками, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, здійснюється об`єднаннями громадян у межах їх компетенції відповідно до законодавства України про об`єднання громадян.

Представники об`єднань громадян можуть відвідувати психіатричний заклад відповідно до вимог, встановлених правилами внутрішнього розпорядку цього закладу.

Стаття 31. Нагляд за додержанням і застосуванням законів при наданні психіатричної допомоги

Нагляд за додержанням і застосуванням законів при наданні психіатричної допомоги здійснюється Генеральним прокурором України та підпорядкованими йому прокурорами відповідно до закону.

Розділ V. ПОРЯДОК ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ І БЕЗДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НАДАННЯМ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 32. Оскарження рішень, дій і бездіяльності, пов`язаних з наданням психіатричної допомоги

Рішення, дії чи бездіяльність осіб, які порушують права, свободи та законні інтереси громадян при наданні їм психіатричної допомоги, можуть бути оскаржені, за вибором цих громадян, до власника психіатричного закладу або власника психоневрологічного закладу для соціального захисту чи спеціального навчання, або уповноваженого ними органу, або до вищестоящих органів (вищестоящих посадових осіб), або безпосередньо до суду.

Особи, які страждають на психічні розлади, та їх законні представники звільняються від судових витрат, пов`язаних з розглядом питань щодо захисту прав і законних інтересів особи при наданні психіатричної допомоги в порядку, встановленому законодавством.

Стаття 33. Відповідальність за порушення законодавства про психіатричну допомогу

Особи, винні у порушенні законодавства про психіатричну допомогу, несуть відповідальність згідно з законами України.

Розділ VI. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування, крім абзацу четвертого статті 5, абзацу дванадцятого частини третьої статті 25 і статті 28, які набирають чинності з 1 січня 2001 року.

2. До приведення законодавства України у відповідність з цим Законом нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінету Міністрів України в шестимісячний строк:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність з цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом;

забезпечити перегляд та скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їхніх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом.

4. Внести зміни до таких законів України:

1) статтю 6 Закону України «Про страхування» (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 18, ст.78; 1998 р., № 2, ст.4, № 11-12, ст.50; 1999 р., № 4, ст.35) доповнити пунктом 29 такого змісту:

«29) державне обов'язкове страхування працівників, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади»;

2) статтю 4 Декрету Кабінету Міністрів України від 21 січня 1993 року № 7-93 «Про державне мито» (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 13, ст.113, № 26, ст.281, № 49, ст.459; 1994 р., № 28, ст.241, № 29, ст.257, № 33, ст.300; 1995 р., № 13, ст.85, № 14, ст.90; 1996 р., № 9, ст.43, № 41, ст.192, № 52, ст.306; 1997 р., № 6, ст.46, № 9, ст.70, № 18, ст.131) доповнити пунктом 41 такого змісту:

«41) громадяни — за позовами, з якими вони звертаються до суду в справах, пов'язаних із захистом прав і законних інтересів при наданні психіатричної допомоги»;

3) частину першу статті 43 Основ законодавства України про охорону здоров'я (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 4, ст.19) викласти у такій редакції:

«Згода інформованого відповідно до статті 39 цих Основ пацієнта необхідна для застосування методів діагностики, профілактики та лікування. Щодо пацієнта, який не досяг віку 15 років, а також пацієнта, визнаного в установленому законом порядку недієздатним, медичне втручання здійснюється за згодою їх законних представників».

Президент України
Л. КУЧМА.

м. Київ,
22 лютого 2000 року.
№ 1489-III

У номер

■ Чернігів

Варязький човен скоро відчалить з Чернігова... до Норвегії?

(Початок на 1-й стор.).

Це флагманське судно міжнародної науково-дослідної експедиції «Шлях із варягів у греки». Ось що розповів керівник проекту, координатор українського оргкомітету «Назустріч третьому тисячоліттю» при Кабінеті Міністрів України Сергій Воронов:

— Ми вперше хочемо пропливти прадавнім торговим шляхом і довести, що він був, зв'язував народи, древні краї. У давньоскандинавському човні, що завдовжки дванадцять метрів, буде шість пар весел, великий парус. Екіпаж у складі 20 осіб житиме в умовах, максимально наближених до епохи тисячолітньої давнини. Трейлером доставимо човен у Норвегію. Там у квітні він і розпочне 7500-кілометрову мандрівку. Маршрут шестимісячної подорожі розписаний по днях. Екіпаж навіть візьме участь у святкуванні дня народження королеви Данії Маргрети.

До речі, човен названий на її честь «Маргрета». І це не випадково. Адже її родовід ведеться від шлюбу предка-короля з дочкою Ярослава Мудрого. А вже 30 квітня ми маємо потрапити на день народження короля Швеції Карла Густава XVI. Він теж побажав зустрітися з нами.

Наш шлях проляже через Прибалтику, Росію, Білорусь, Україну. Адже варяги проходили його у три етапи: спочатку діставалися Новгорода, потім пливли до Києва і вже далі — до греків. У Смоленській області спробуємо перетягнути човен волоком по суші до Дніпра, яким спустимося в Чорне море, а далі — у Середземне. Хочу зазначити, що на будівництво човна, на саму експедицію не витрачено жодної бюджетної копійки. Вона повністю профінансована спонсорами.

... Будують давньоскандинавський човен 12 працівників чернігівської фірми «Олена». Вони вже сім років займаються спорудженням престижних яхт, а тому й отримали відповідальне завдання. З 15 березня в Чернігові перебуває олімпійський чемпіон з парусного спорту 1972 року Віталій Дирдира, який безпосередньо керує монтажем великогабаритного човна. Він ретельно стежить за встановленням на ньому кожної деталі, перевіряє якість деревини. Адже в підсумку все повинно вийти, як мовиться, «без сучка»...

Перше випробування човен матиме на Десні. На той час на ній повністю зійде крига. Ще два напружені тижні, і експедиція, в якій візьмуть участь українці, росіяни, норвежці та греки, одержить справжній витвір. Як човен зарекомендує себе в нелегкій дорозі, невдовзі дізнаємось.

Сергій ПАВЛЕНКО.

■ Київ

Танець на згадку про Лифаря

10—11 квітня у столиці відбудеться IV Міжнародний фестиваль балету «Серж Лифар де ля данс». Традиційне свято хореографічного мистецтва присвячене пам'яті видатного танцівника, українця за походженням Сергія Лифаря.

Цей авторитетний фестиваль щоразу збирає дедалі більше симпатиків. Цього року балетний Київ очікує в гості дружину Сержа Лифаря графиню Ліллан Аллефельд, приму-балерину Гранд-опера, ученицю Сержа Лифаря Клод Бессі. А також зірок Гранд-опера (Париж), Великого театру (Москва), Маріїнського театру (Санкт-Петербург), Білоруського Великого театру (Мінськ). Звичайно, свою майстерність покажуть і кращі балетні сили Національної опери України.

Ольга КРАСОВСЬКА.



Закон «Про психіатричну допомогу»: професіональна конституція



Точка зору

Цей день (опублікування в «ГУ» Закону України «Про психіатричну допомогу» і, звісно, початок його дії), можливо, стане професійним святом українських психіатрів і тих, хто користується послугами психіатричної медичної допомоги. Закон чекали всі: і лікарі, і хворі, і їхні родичі. Дочекалися.

Нарешті визначено правові рамки, в яких віднині працюватиме українська психіатрична служба. Головний лікар Київської клінічної психоневрологічної лікарні № 1 Роман Никифорук задоволений законом на 90 відсотків. У ньому нормативи госпіталізації, виписки, лікування та перебування в спеціальних медичних установах психічно хворих людей. Правові аспекти психіатричної допомоги особливо важливі для тих пацієнтів, яких лікують примусово. Головний лікар «Павловки» сподівається, що з прийняттям «професійного» закону зміниться ставлення й до працівників психіатричних установ. Психіатрія стане відкрита для громадського контролю, і її не сприйматимуть (за старою пам'яттю) як додатковий інструмент насильства держави над громадянином.

На думку Романа Никифорука, Закон «Про психіатричну допомогу» — не тільки кодекс честі та професіональна конституція психіатра. Закон цей — гарант прав людини: прав психічно неповноцінних громадян і прав медичного персоналу.

Проте, навіть з урахуванням позитивних сторін закону, експерти вважають його недосконалим. Недоліки документа в тому, що в його статтях не чітко виписано соціальні гарантії і лікарів «великої» психіатрії, і хворих. Утім, це хронічна хвороба всього нашого законодавства — соціальна сфера, попри гучну ідеологічну підтримку уряду, фінансується за залишковим принципом.

Нині середній розмір пенсії за психічним захворюванням — близько 43 грн. Для багатьох психічно неповноцінних людей єдиною можливістю заробити є лікувально-трудові майстерні. Роман Никифорук вважає, що ці об'єкти підприємницької діяльності треба було б звільнити від тягаря податків, після сплати яких працівники отримують на руки мізер.

— У нашій лікарні сьогодні 1470 пацієнтів, які потребують психіатричної допомоги, — каже головний лікар Київської психоневрологічної лікарні № 1. — Понад двісті з них — місцеві «завсідники». Їм просто нема куди йти. У багатьох немає родичів, а декого не хочуть брати додому. В інших і домівки немає. На жаль, поки що не створено спеціальних гуртожитків або інтернатів, де ці люди могли б спокійно і безпечно жити, тому вони живуть у нас...

Ольга ВІТЕР.



Мал. Віктора ПОПОВА.



Фото Олександра КЛИМЕНКА.



Демографія

Нас дедалі меншає

Рівненщина донедавна належала до областей із благополучною демографічною ситуацією. Зокрема, в північних поліських районах рівень народжуваності був високий. Однак уперше в області зареєстровано перевищення кількості померлих над кількістю народжених. Серед причин демографічної кризи фахівці називають низький рівень життя, особливо — багатодітних сімей. І, звичайно, вплив Чорнобильської аварії на здоров'я людей. А загалом чисельність жителів Рівненщини торік знизилася проти 1998 року на 2,4 тисячі осіб.

Олександра ЮРКОВА.

Рівненська область.

Від мільйона — згадка

З початку нинішнього десятиліття населення Сумщини скоротилося майже на 100 тис. осіб. Найбільший страшний «дожинок» кістлява зібрала в 1999-му — майже 23,5 тисячі життів. Торік в області смертність уперше була вища за народжуваність майже в 2,5 разу, а самогубства скоїли більш як 600 осіб.

Якщо торішня тенденція збережеться й надалі, то через якихось 60—70 років від Сумської області, де нині мешкає 1 мільйон 337 тис. осіб, залишиться хіба що одна згадка.

Владислав ЖМУРКОВ.

Сумська область.

Фінансові джерела — в потрібне русло!



Пенсійна реформа

Революційна ситуація, коли низи не хочуть одержувати маленькі пенсії, а верхи не можуть виплачувати навіть такі, в системі вітчизняного пенсійного забезпечення склалася давно. І лише тепер вона трансформувалася в революцію під назвою «пенсійна реформа». Згідно з планом реконструкції буде відреставровано і зведено наново три щаблі до пенсійного раю: солідарний з персоніфікацією пенсійних рахунків, індивідуальний накопичувальний і недержавний (додатковий).

Але перш ніж «ми наш, ми новий світ збудуєм», необхідно роздати старі борги. Як повідомили в Міністерстві праці і соціальної політики України, сьогодні в цілому по країні пенсійна заборгованість — більша за місячну потребу в поточних виплатах пенсій, яка дорівнює 1 млрд. 200 млн. грн. На кінець року уряд має намір погасити всі борги пенсіонерам і вже після цього спокійно «пливти в революцію далі» без кредиторського тягаря. Поки що народові в рахунок боргу віддали 700 млн. грн. і водночас з 1 березня на 10 відсотків підвищили пенсії. А в квітні збираються їх ще раз (вдруге за рік) проіндексувати. На ці заходи необхідно щомісяця майже 90 млн. грн.

Де їх узяти? Вже придумали. Про свої серйозні наміри уряд заявляє на основі 500 млн. цільових гривень, передбачених у бюджеті-2000 на розмежування джерел фінансування. Тому що досі головна державна пенсійна калитка витрачала свої накопичення (не з власної волі) не на те. За словами заступника голови Пенсійного фонду України Анатолія Сорокіна, майже 1,5 млрд. грн. фонд віддавав на нецільові соціальні програми: доплати ветеранам війни, «дитячу» соціальну допомогу, пенсії держслужбовцям, соціальні пенсії, доплати мешканцям гірських населених пунктів тощо — тобто на те, чого зі службового обов'язку спонсорувати він не повинен.

На думку заступника міністра праці і соцзахисту Олени Гарячої, кризова ситуація неплатежів багато в чому залежить від фінансування Пенсійним фондом не властивих йому виплат.

— Ми фінансуємо велику кількість різноманітних пільг, — коментує Олена Гаряча. — За останні дев'ять років кількість пільгових пенсій збільшилася вдвічі порівняно з періодом, який передував незалежності України. Варто пам'ятати: безкоштовних пільг не буває! Їх виплачують за рахунок загальних внесків до Пенсійного фонду при однаковому відсотку відрахувань на його рахунки...

Розмежування джерел фінансування пенсійних виплат — лише одна із складових переломного моменту. Але без цієї цеглинки неможливо побудувати міцний фундамент пенсійної піраміди.

Ольга ВАУЛІНА.

Створимо конкурентне середовище і поховаємо «мастодонтів»!

З 1991 року держава підтримувала банкрутів і грошима, і ресурсами

За цей час конкурентоспроможні підприємства зведено нанівець. Ефективний власник не з'явився. Вимито до смішного обігові кошти, зріс до астрономічних розмірів борг з виплати зарплат, приречено на безробіття мільйони людей. Однак ми можемо і маємо переломити ситуацію. Принаймні, комітет має свій погляд на шляхи виходу економіки із стану стагнації.

Поховайте покійних!

Нинішня ситуація просто жалюгідна: спад ВВП сягнув 60%, ставки по кредитах неймовірно високі, нестабільна сама банківська система. Виробництво таке витратне, що за нинішнього рівня цін на енергоносії дешевше придбати товар на Заході. Чи є вихід із цієї ситуації?

Так, до того ж єдиний — дати померти хворим, щоб вижили здорові. Скажете, цинічно? Таке життя: жоден не триматиме в хаті покійника з міркувань гуманізму. Неефективні підприємства повинні змінити власника або закритися, інакше «накриються» не окремі галузі, а вся країна. Якщо ми підемо на цей непопулярний крок, відпаде потреба в нескінченних податкових пільгах та інших пряниках перехідної економіки. Сьогодні більша частина основних доходів підприємств така технологічно застаріла, що дешевше закрити ці підприємства і побудувати поруч нові. Деякі можна й треба реструктуризувати, тобто виокремити і продати «здорові» частини. Не заперечую, є низка підприємств, які не дадуть миттєвого прибутку, але в майбутньому можуть заповнити дуже перспективні сектори ринку. Їх по пальцях перелічити можна. Та навіть такі об'єкти не варто розвивати за рахунок держсубсидій — перспективніше шукати інвесторів. Слід створити здорове конкурентне середовище, де всі без винятку підприємства працюватимуть у рівних умовах.

Ось тоді й звільняться значні ресурси, що нині розпорошені. Їх на основі довготермінової програми розвитку перспективних підприємств треба спрямувати на виробництво товарів і послуг, які мають комерційний успіх. Купують підтяжки або краватки фабрики «Зоря» — дамо їм субсидії, ні — вибачайте. Цим самим ми зможемо знизити вартість конкурентоспроможних товарів на внутрішньому ринку і підвищити можливості їхнього експорту. За такої політики навіть суб'єкти підприємницької діяльності запалають до держави любов'ю, яка із жандарма, що контролює виробництво, перетвориться на гаранта стабільності підприємницького середовища.

Держава з часом зуміє вивести на зовнішні ринки підприємства з високоякісними, неенергоємними товарами. Звичайно, щоб досягти цієї мети, необхідно розробити довготермінову програму залучення зовнішніх інвесторів — уряд не в змозі вкладати мільярди доларів у модернізацію виробництва.

Панове, лікуйте синдром гігантизму!

За масового банкрутства підприємств мільйони людей залишаться без коштів до існування. Їх, як губка, міг би «всмоктати» малий і середній бізнес, який у нас перебуває в критичному стані. Адже розвиток підприємництва — один із пріоритетів державної політики в цивілізованих країнах.

Держава, спираючись на «середняків», зможе малою кров'ю домогтися насичення ринку вітчизняними споживчими товарами, послабити монополізм, активізувати інноваційні процеси. В умовах перехідного періоду саме в цьому секторі формується нова соціальна категорія — підприємець-власник. Подивіться на країни «народного капіталізму». Там у загальній структурі промисловості від 80 до 90% становлять саме дрібні підприємства, які дають роботу 60% населення. У сфері торгівлі та послуг пайова участь «середняків» сягає позначки 70%, до того ж виробляють вони 40—60% від ВВП. У нас розмінюватися на дрібниці не заведено — від урядових і парламентських програм так і тягне душевною широтою —однак мале і середнє підприємництво не стало одним із основних двигунів ринкової економіки.

Динаміка економічного розвитку західних країн показує, що найбільшу частину валового продукту — майже 70% —продукують саме в невиробничій сфері, в тому числі сфері послуг для населення. Тож час забути про будови століття. Ми досі хворі на синдром гігантизму. Куди директор підприємства веде своїх колег, комісії, депутатів? До цехів: демонструвати тисячі морально застарілих ще десятиліття тому верстатів, що гудуть. Головне — справити враження, щоб вибити дотації, пільги, субсидії. Намагаючись підгодувати всіх, не перебираючи, промислових «мастодонтів», ми забули про невеликі, але перспективні об'єкти. Вдумайтеся: близько ста тисяч діючих малих підприємств, кілька тисяч кооперативів, 900 тисяч підприємців-одинаків виробляють усього 10% слабенького українського ВВП. У промисловості частка середніх і малих підприємств становить 14%, у будівництві — 10%. Адже достатньо було протягнути руку допомоги «середнякам», і катастрофічний спад обсягів ВВП вдалося б призупинити.

Три мільярди — на відгодівлю бюрократів

Чи вкладатиме бізнесмен гроші в підприємство, яке стоїть на чужій, тобто державній, землі? Звісно, ні. Чи зважиться заможна людина ризикувати грошима, коли з гривні прибутку йому треба заплатити сто двадцять копійок податків? Ні, але зниження податків поки що не передбачається, відсутня і стабільність у податковій політиці. Чи може підприємець одержати в банку гроші під розумні відсотки? Знову відповідь негативна. Зрозуміло, що зусиллями лише нашого комітету цих проблем не розв'язати. Тут потрібен системний підхід, спільна робота з профільними міністерствами і відомствами.

Не приборкано і шалено потужну українську бюрократію, яка стримує розвиток підприємництва, завдяки майстерно зведеним адміністративним бар'єрам. Саме їх у цей момент можна і треба зруйнувати. Для цього необхідно закінчити адміністративну реформу, скоротити апарат, переглянути його функції. Особливих матеріальних витрат такий крок не потребує, навіть навпаки.

Щодо малого і середнього підприємництва, то цю сферу діяльності слід було б врегулювати окремим нормативним актом, що цілком під силу нашому «комітетському» складові. У прийнятих ще за часів радянської України і нині неефективно діючих законах «Про підприємство в Україні» та «Про підприємництво» вже живого місця немає від поправок.

Після впорядкування законодавства слід було б ухвалити закон, що передбачатиме кримінальне покарання офіційних осіб, які перекручують закони бюрократичними інструкціями. Навіщо купувати власність, розвивати підприємництво, коли можна купувати посади? Нині саме ці чинники дають змогу чиновникам усіх рангів жити безбідно, натомість підприємства через терор і ревізії зазнають значних збитків. Симптоматично, що контрольні повноваження в Україні мають 25 органів. Тож як виходить, семеро до рота, один до роботи?



Вдумайтеся, майже три мільярди гривень на рік підприємства мають витрачати — ні, не на збільшення зарплат або реконструкцію підприємства — на виконання регулятивного законодавства і хабарі (!). Ці витрати закладено у додану вартість продукції, що збільшує ціни на неї майже на 8%. А потім ми запитуємо, чому наші товари неконкурентоспроможні? Чому ціни на них високі?

Прикро, але факт — держава так і не створила чіткого законодавства в сфері регулятивної політики. Комітет планує розробити і представити на розгляд Верховної Ради низку законопроектів саме в галузі регулятивної політики. Але й на цьому ми не зупинимося! Це і є наша позиція.

Михайло БРОДСЬКИЙ,
народний депутат України, голова Комітету Верховної Ради з промислової політики і підприємництва.

Час збирати каміння

Без єдності не подолати суперечності

Добре відомо, що сила авторитету церкви у суспільстві значною мірою визначається тим, наскільки вона може бути духовною і соціальною опорою в житті людини. Зрозуміло, що успішне виконання цієї суспільної функції неможливе без відповідної ідеології, основу якої має становити лояльна до людини соціально-політична доктрина.

Прикро, але мусимо констатувати: Українська православна церква такої чітко сформованої доктрини все ще не виробила. А тому змушена працювати з людьми по-старому, обмежуючись рамками суто релігійної діяльності. Вона випускає з поля свого зору надзвичайно важливий нині соціальний аспект. Чи можна за таких обставин вести мову про істотне підвищення авторитету церкви в суспільному житті?

Отже, Українська православна церква повинна сміливо і відверто висловлювати своє ставлення до тих болючих питань, які непокоять громадян. Це, зокрема, стосується таких соціальних проблем, як розуміння приватної власності і соціальної відповідальності за неї. Гострим залишається й питання про подальші шляхи суспільного розвитку України, місця і ролі в цьому процесі Української православної церкви.

Зрозуміло, що сьогодні одного духовного начала в її діяльності замало, тож вона повинна сміливо й рішуче включити в свою діяльність соціальний потенціал усіх тих можливостей, які їй може надати суспільство.

Не може викликати сумнівів те, що українському суспільству об'єктивно притаманна та релігія, яка базується на «православній ідеї». То як ставиться наше суспільство до своєї життєдайної сили і її джерела —православної віри?

На жаль, однозначної відповіді на таке запитання дати не можемо. Єдине, що можна сказати, так це те, що шлях нашого народу до пізнання православ'я став таким же складним, зітканим із суперечностей і взаємозаперечень, як і сама історія нашої країни. Не стало винятком із цього правила і наше сьогодення.

Тож деякі міркування у зв'язку з цим.

З розпадом Радянського Союзу та виходом України на шлях докорінних соціально-економічних перетворень розпочався і новий етап в історії Української православної церкви. На жаль, вона не належним чином підготувалася до випробувань, які випали на долю народу. Мало того, через певні, переважно політичні обставини, вона не тільки виявилася неспроможною сприяти консолідації українського суспільства, знімати соціально-психологічну напруженість, а навпаки, сама об'єктивно посилювала в ньому духовний розбрат. Бо і в своєму церковному лоні духовної єдності не мала.

Та і як могло бути інакше, коли на право тлумачити православну ідею і відповідно творити молитву до Бога, претендують відразу аж три православні конфесії, бо до УПЦ, предстоятелем якої тепер є митрополит Київський і всієї України Володимир (Сабодан), у новітній час додались УАПЦ та УПЦ Київського патріархату? І кожна з них сьогодні вважає себе єдино істинною. Не буде перебільшенням твердити, що це і є сумна та прикра особливість сучасного українського православного життя, що істотно знижує творчий потенціал православної ідеї, яка може стати для неї конструктивно об'єднуючою силою.

Важливо, щоб християнські церкви всіх конфесій не акцентували увагу прихильників православної ідеї на своїх розбіжностях і суперечностях, не сіяли штучного розбрату в суспільному житті українців, а пішли разом їм назустріч, сприяючи в задоволенні духовних потреб, попрацювали разом на їхні інтереси і допомогли людям подолати труднощі, які випали сьогодні на їх долю.

То який соціальний механізм можна було б запропонувати для успішного розв'язання такої проблеми?

Як на нашу думку, то це може бути механізм, в основі якого ініціатива Іова, єпископа Сумського і Охтирського, який започаткував у своїй єпархії неофіційну духовно-світську громадську організацію під гаслом «За православну віру». Щодо сенсу її діяльності, то владика Іов разом з однодумцями вбачає його в сприянні суспільству у розв'язанні пекучих морально-психологічних і соціальних проблем, гармонізації соціальних відносин, оздоровлення суспільства шляхом відродження в його духовному житті християнських цінностей.

Матеріальною базою такого руху можуть стати діючі на терені області численні фонди соціально-гуманітарної спрямованості. Саме їх співпраця з церквою і допоможе їй посилити соціальний аспект діяльності, а отже, і реально підвищити її соціальний статус і суспільний авторитет. Тим більше, що добрі приклади такого співробітництва вже є. Це, зокрема, співпраця церкви з фондом «Благовіст». Важливо лише, щоб цю роботу було належним чином скоординовано.



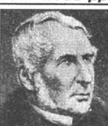
Георгій БАВИКІН   Григорій ДАШУТІН

Характер мети визначає і склад соціальної бази певного православного руху. Він широкий, бо здатний об'єднати навколо себе не тільки людей віруючих, а й тих, хто вірить у творчий потенціал і конструктивну силу православної ідеї. Вірить в те, що її місце в духовному житті українського суспільства значне. Крім того, з рухом за відродження християнських цінностей можуть співпрацювати політичні партії та громадські організації, які не є принциповими противниками православної ідеї і традиційної віри українського народу. Рух не відкидає і можливість конструктивної співпраці з іншими християнськими деномінаціями.

Георгій БАВИКІН,
настоятель Спасо-Преображенського кафедрального собору м. Суми, протоієрей;
Григорій ДАШУТІН,
народний депутат України.

Обличчя тисячоліть 2000

IV. 1501—2000 рр.


Тимко Падура ▶ (1801—1871) — поет.


◀ Юрій Гуца-Венелін (1802—1839) — історик-славіст.


Адріан Прахов — ▶ (1846—1916) — мистецтвознавець, археолог.


◀ Микола Волкович (1858—1928) — медик, академік.


Петро Шмідт ▶ (1867—1905) — військовий і політичний діяч.


◀ Рейнгольд Глієр (1875—1956) — композитор, педагог.


Вітольд Пак (1888—1965) ▶ — вчений у галузі гірничої механіки.


◀ Іван Падалка (1894—1938) — художник.


Валентин Глушко (1908 ▶ 1989) — вчений у галузі ракетно-космічної техніки.


◀ Галина Кирилова (1916—1986) — артистка балету, педагог.


Марія Клименко ▶ (народ. 1924) — актриса.


◀ Дем'ян Пелехатий (народ. 1926) — диригент.


Анатолій Москаленко ▶ (1934—1999) — журналіст, педагог, громадський діяч.


◀ Анатолій Паламаренко (народ. 1939) — артист естради.

(№ 45. Далі буде).

Ведучий рубрики Віталій АБЛІЦОВ.

Навколо «Собору»

Олександр Павлович Ляшко — державний діяч України (1972—1987 рр. — Голова Ради Міністрів України), закінчив третю книгу спогадів, яка називається «На сходинках влади» (перша називалась «Шлях виживання», друга — «Шлях в номенклатуру»). Завершуюча трилогію книга присвячена київському періоду роботи автора з 1963 р., коли його було обрано секретарем ЦК КПУ. Книга виходить у видавництві «Ділова Україна».

Пропонуємо уривок спогадів «Навколо «Собору», в якому йдеться про спілкування автора трилогії з метром української прози Олесем Гончарем. 3 квітня — 82-річчя від дня народження письменника.



Початок 1968 року позначився незвичайним явищем в українській літературі: у журналі «Вітчизна» побачив світ новий роман нашого видатного письменника, лауреата Державних і Ленінської премій Олеся Терентійовича Гончара «Собор».

З того часу, як ми з Клавдією Андріївною за всієї нашої матеріальної скрути і післявоєнної побутової невлаштованості молодих інженерів-заводчан купили перші книги цього, тоді ще маловідомого, автора — трилогію «Прапороносці», які поклали початок нашій домашній бібліотеці, я читав усе, що виходило з-під пера цього письменника, котрий став найавторитетнішим художником у плеяді майстрів післявоєнної літератури у нас і в багатьох зарубіжних країнах. Уже працюючи в Києві, я часто зустрічався з Олесем Терентійовичем на всіляких офіційних прийомах і вітав його з кожною новою книгою. Він залюбки йшов на розмову про той чи той твір, про героїв, яких він змальовував і які ставали предметом для обговорення серед читаючої публіки. А публіка тоді, можна сказати, була геть читаюча, жадібна до літератури.

Але то були розмови нашвидкуруч, які можна було розцінити з мого боку просто як данину поваги до письменника, з його — як вдячність за увагу до його творчості людини, що мала безліч неспокійної роботи, далекої від літератури.

А «проковтнувши» за кілька вечорів «Собор», я завдяки образам його героїв пережив і гордість за людей праці, їхні високі моральні устої, і тривогу за втрату деякою частиною нашого суспільства духу моральності. Письменник з великою силою відобразив духовний дефіцит у частини молоді, поступовий розрив між славними ділами у тому, що ми називаємо піднесенням культури промислового виробництва і землеробства, турботою про майбутнє у насадженні лісів і парків — і браконьєрським ставлення до неповторних цінностей первозданної природи. На організмі суспільства паразитують ледарі й дармоїди, пияки і розпусники...

Але, як часто у нас траплялося, будь-яка нова тема, особливо гостра, що її відкривав письменник, зустрічалася ідеологічними органами насторожено, а інколи й у штики, під лупою вишукували «наклепи» на радянський спосіб життя.

І що тут здійнялося!..

Цього разу вал критики накотився не із центру, не з письменницького середовища чи культурної громадськості, а з периферії, що являла собою нібито економічне і політичне тло, на якому виріс «Собор».

«Собор» Олеся Гончара, який першим підняв проблему екології, охорони пам'яток культури до високого соціального звучання, став звинуваченням для багатьох можновладців на всіх рівнях керівництва економікою і культурою. І якщо в Києві, в інших регіонах республіки роман зустріли спочатку як потрібний твір, то в Дніпропетровську керівні діячі, побачивши в книзі себе серед звинувачуваних, витримати такої критики на свою адресу не змогли. Тим паче, що перший секретар Дніпропетровського обкому О. Ф. Ватченко був членом Політбюро ЦК КП України й членом ЦК КПРС. Хіба міг він допустити, щоб у його області, яка вважалася батьківщиною самого генсека Брежнєва, раптом далися взнаки серйозні недоліки в охороні природи й памяток культури, які вгадував читач у романі?

Саме з його подачі обласна газета "Зоря" виступила з серією статей, які звинувачували О. Гончара в упередженості. Я називаю точне прізвище ініціатора цькування, виходячи з його виступу на засіданні Політбюро, де він зажадав відповіді від О. Гончара як члена ЦК і керівника Спілки письменників України. Нехай, мовляв, той визнає критику дніпропетровської преси правильною і мало не вибачиться за те, що "зводив наклеп" на радянську дійсність.

— З Гончарем розмовляли у відділі ЦК, говорив із ним секретар ЦК з ідеології Овчаренко, що ще треба? — знизував плечима Шелест. — Почекаємо, як він зреагує.

Минуло ще два тижні, «Зоря» продовжувала паплюжити роман в організованих «листах трудящих». До них підключилися міські й районні газети Дніпропетровської області, оприлюднюючи такі само «листи». Валом повалили листи і на адресу О. Гончара, на які він, звичайно, не відповідав. Це викликало новий вибух люті з боку Ватченка на черговому засіданні Політбюро. З поведінки Шелеста і Овчаренка було помітно, що вони розгубилися під таким тиском дніпропетровського вождя. Адже, що скажуть у Москві, якщо «важливі питання ідеології», порушені знизу, областю, не знаходять рішення в Києві? Тоді в газеті «Радянська Україна» з'явилася стаття академіка-літературознавця М. З. Шамоти з критичним аналізом роману «Собор». Стаття вочевидь була замовлена, замовника вгадати було легко — ідеологічний відділ ЦК. Вона мала неоднозначну реакцію в середовищі письменників. Критика зверху ще більше підігріла цікавість до роману серед читачів. Хоча вихід його окремою книгою було зупинено.

А з боку дніпропетровців критика роману посилювалася з кожним днем, ніби інших справ у Дніпропетровщини й не було. «Трудящі» дедалі гучніше вимагали від автора публічно визнати свої «помилки». Все це почало скидатися на організоване цькування письменника.

У мене особисто з'явилася серйозна тривога за його майбутнє, за можливий зрив у його творчій праці. У виступі на Політбюро я, обережно відзначаючи деяке перебільшення автором недоліків нашого суспільного й культурного життя, наполягав на тому, що автор художнього твору має право на таке загострення нагальних проблем. Адже роман не нарис, не документальна, з адресами й прізвищами, повість, а питання розвитку матеріального виробництва й культури, які загострив письменник, можна приписати будь-якому регіону країни, вони актуальні для всіх галузей господарства, для виховання молоді.

— Яке там перебільшення! — загримів у відповідь Ватченко. — У Гончара не знайшлося жодного доброго слова на адресу людей праці! І щодо тих заходів, яких вживають для охорони природи! Нині витрати на екологію з кожним роком зростають, будуємо очисні споруди, а в романі про це жодного слова!

— Неправда, — заперечую йому. — Молодий Микола Баглай і його товариші на заводі з інтересом працюють над удосконаленням системи пиловловлювання, будуються відстійники. А як чудово виписано образ прекрасної трудівниці, матері, соціально активної Віруньки?

— Нехай визнає помилки! — не вгамовувався Ватченко.

На тому й розійшлися. Багато хто відбувся мовчанкою. В. В. Щербицький, тоді кандидат у члени Політбюро ЦК КПРС, був вочевидь на боці Ватченка, хоча виступав обачливо. Біля кабінету Шелеста я затримався:

— Петре Юхимовичу, можна на кілька слів?

— Заходьте.

— Прошу вас, дозвольте мені поговорити з Олесем Гончарем. Не вірю, що з його допомогою ми не знайдемо виходу зі становища, що склалося навколо письменника.

— Та з ним уже розмовляли і у відділі, і Овчаренко. Вперся — і край... Та й взагалі у вас є кому займатися Гончарем. А ви займайтеся своїми справами.

Минуло ще кілька днів. Шквал атак на Гончара не слабшав. Уранці мій помічник, Василь Омелянович, доповідаючи отримані документи, наприкінці розмови подав аркушик з чотиривіршем.

— Ось це ходить по руках.

Читаю:

«Зоря» щодня на шпальтах сірих
на Гончара плеска багном;
Гончар залишиться великим,
«Зоря» обмажеться гі... ом».

— Грубо, але здорово, — кажу я. — Залиште у мене.

Після обіду, доповівши Шелесту проекти постанов наступного засідання Політбюро, я поклав перед ним і цю «поезію».

— Звідки це у вас? — прочитавши, спалахнув Петро Юхимович.

Я розповів...

— Скоро й до вас дійде, Петре Юхимовичу. А можливо, в ідеологів уже є й вірші ще уїдливіші, та вам не доповідають?

Шелест нервово почав ходити кабінетом, з чого можна було зрозуміти, що він гарячково роздумує. Дати команду обкомові припинити напади на письменника? Але Ватченко, а то й Щербицький обов'язково про це повідомлять генсека. Як Брежнєв подивиться? Але й залишити поза увагою критику партійної преси в «самвидавничих» віршах також ніби не можна...

— Що ви пропонуєте? Той бугай не може у себе в області навести порядок, — і цей уперся...

— І все-таки, Петре Юхимовичу, дозвольте мені, так би мовити, вторгнутися не до своєї єпархії? Поговорити з Олесем Гончарем.

— Та говоріть скільки хочете! Хоча я певен, нічого нового ви не виговорите. А віршів почитайте Ватченку по телефону.

Того ж дня я зателефонував Олесю Терентійовичу, попросив його про зустріч на завтра, після обіду. Він погодився. Як зараз пам'ятаю, о третій годині дня черговий з приймальні доповів про прибуття запрошеного.

— Ні з ким не з'єднуйте. Мене немає в кабінеті, — попередив чергового.

А сам вийшов на середину кабінету, відчуваючи сильне хвилювання. План розмови в голові склався, але я не знав, як вона піде. Адже це Гончар! А я збираюся говорити з ним про долю його роману. Сам напросився.

Привіталися. Я не міг не звернути увагу на його змарніле обличчя, на якому — і біль, і рішучість. Мені було щиро жаль письменника, котрий змушений нести свій хрест на Голгофу творчості через свою проникливість у проблеми людинознавства. Не кожному таке дано. Пропоную сісти за приставний столик, сам сідаю навпроти: віч-на-віч. Розмовляли, звичайно, українською.

— Олесю Терентійовичу, ви, мабуть, здивуєтеся, що я, другий секретар ЦК, що відає організаційними й кадровими питаннями, розмовлятиму з вами з приводу деяких питань вашої творчої праці. При чому після того, як з вами вже говорили всі наші ідеологи. Зізнаюся, на цю розмову я сам напросився у Шелеста... І прошу вас, наша розмова — не обмін думками між секретарем і членом ЦК. Адже тоді, як нерідко буває, підлеглий заходить з власною думкою, а виходить з думкою начальника. Це, вважайте, розмова між товаришами. Я трохи старший за вас, та ми обоє пережили важке дитинство, пов'язане з громадянською війною і голодом. Ще, либонь, важчими

були голодна юність і навчання. Обоє зі студентської лави пішли на фронт. А по війні? Я, приміром, день і ніч працював на напівзруйнованому заводі, повертався голодний в холодну квартиру, падав у знемозі на тверду постіль. А ви, знаю, в холодному будиночку своєї сестри у цей час при гасовій лампі писали своїх уславлених «Прапороносців». Та-ак, усе пережили, все здолали наші люди... І от лише тепер, коли наші люди нагодовані, одягнуті й обігріті, ми здобули можливість озирнутися на пройдений за чверть століття після війни шлях: що ми набули і що втратили за всі ці роки у матеріальному й духовному обличчі нашого суспільства? І в цьому плані, вважаю, ваш «Собор», безперечно, допомагає кожному, хто його прочитав, критично оцінити і наші успіхи, і наші недоліки. Відчути, так би мовити, нерозривний зв'язок людини і природи, матеріального і духовного начал у формуванні моралі суспільства, кожного індивідуума.

Протягом усього досить довгого виступу я помітив, як поступово напруженість, настороженість спадає з обличчя Олеся Терентійовича. Отже, відверта розмова відбудеться?

— А тепер, Олесю Терентійовичу, нумо разом, якщо не заперечуєте, погляньмо, чим викликана така різка й навіть брутальна реакція з боку деяких місцевих керівників на ваш новий роман? Скажу одразу, що вважаю: ваш роман вельми актуальний для нашого часу, він зачепив болісні проблеми нашої економіки й культури. Ви прямо вказуєте на відповідальність людей за всі прорахунки в екології, в експлуатації природних багатств, за недоліки у вихованні молоді. У цьому плані, гадаю, значення «Собору» і сьогодні, й на майбутнє велике. Водночас у романі є місце, де причини незаперечних втрат, передусім у природокористуванні під час спорудження промислових і гідротехнічних об'єктів показано як результат невігластва наших проектантів, будівельників, а то й дурості окремих людей. Саме оці люди й збунтувалися проти вас. Хоча декому перепало справедливо. Та головне, справу подано так, ніби ніхто у нас нічого не бачить, нічого не робить для поліпшення екологічної обстановки. Але ж у республіці провадяться масштабні науково-дослідні роботи. Проектно-пошукову справу спрямовують на поліпшення використання водних ресурсів, на захист ланів, особливо на півдні і сході України, від вітрової ерозії. Піски засаджують сосновими лісами, яри — чагарниками. Ви вправі запитати: а чому цього не робили раніше для того, щоб запобігти екологічним втратам?

Гончар кивнув. І я продовжив монолог:

— На жаль, історія не надала нам ані часу, ані коштів, надто в період повоєнної відбудови народного господарства, для здійснення таких проектів. Усе було кинуто на те, щоб вижити.

Усе це потребувало створення величезного виробничого потенціалу, збільшення споживання енергії, води, матеріалів.

Читаючи «Собор», я пригадав епізод із свого життя в донецьких краях. Їду якось із Маріуполя — був на будівництві металургійного комбінату. Спека неймовірна. Вода у пляшках стала майже гаряча, спрагу не тамує. Вже проминули Волноваху, спускаємося в долину річки Яли, а вона на той час зовсім пересохла. Дивимося, на дорозі стоять машини, а з ярочка піднімаються люди, несучи в руках посудини з водою. Пішли й ми з шофером, прихопивши пляшки, протоптаною стежкою. І о диво! Лише за тридцять метрів від дороги, під крутою берега пересохлої річки, б'є джерельце кришталево чистої води. Я пригадав свою Луганку. Прибіжимо, бувало, зі станції, накупаємося в річці хлопчаками, втамовуємо спрагу саме з таких джерелець край берега. Ляжемо на живіт і жадібно втягуємо в себе холодну вологу. А там, у криничці, відбивалося синє небо з рідкими білими хмарками, на дні танцювали дрібні камінці і піщинки. Досі ця картина в мене перед очима...

Я подивився на свого гостя: може, йому нецікаво? Ні, слухає.

— Повернувшись додому, я доручив міському санітарному лікареві взяти там аналізи води. Вона виявилася хорошою і за бактеріологічними, і за хімічними показниками. Зателефонував секретареві Волноваського райкома Тетерюку. Попросив розчистити криничку і довести до такого стану, щоб подорожнім було зручно користуватися водою.

Олесь Терентійович уперше посміхнувся, у його очах спалахнув вогник цікавості.

— Ви гарно розповідаєте, — промовив він. — Я знаю українські степи, людей, які там мешкають, їхнє святобливе ставлення до води. А до поодиноких криниць особливо. Та трапляються ж такі, хто, напившись із джерельця, залишить розбиті пляшки, сміття після веселої трапези, а то й знищить усю рослинність навколо криниці колесами машин?

— Маєте рацію. Є й варвари, що живуть одним днем. Тут іще працювати й працювати усім нам... А тепер про козацький собор. Він у вас, наскільки я розумію, неначе вісь, навколо якої розгортаються усі події вашого роману, чи не так? — Гончар потакнув головою. — Скажу відверто, як на мене, хоча не всі товариші зі мною погодяться, символ ви обрали дуже вдало. Він дозволяє нам зазирнути в героїчну і трагічну історію нашого народу, оцінити з позицій сучасності наші надбання і втрати в матеріальному й духовному житті людини. От я, приміром, рано став невіруючим. Та войовничим атеїстом не був ніколи і завжди вважав, що руйнуванням храмів вплив релігії на свідомість людей не здолати. А тепер ми бачимо, як усетаки змінилося ставлення до культових споруд. Багато з них узято під охорону держави як пам'ятки архітектури, ведеться їх реставрація. Та, на жаль, є й такі адміністратори від культури, які продовжують руйнівну роботу, як Володька Лобода та його покровителі, ці любителі юшки, виведені вами «юшкоїди». На щастя, таких людей, що втратили духовну пам'ять, стає дедалі менше. Але вони є, і ви справедливо загострюєте на них увагу, — щоб їх не більшало. А от тільки прикладів дбайливого ставлення до пам'яток культури, так само як і до природи, в романі бракує. За це й ухопилися ваші критики.

У цьому місці розмови я зупинився, співчутливо глянув у вічі письменникові, наче бажаючи розділити його біль.

— Олександре Павловичу, — після тривалої мовчанки заговорив нарешті Гончар, — у нашій літературі, у тому числі і в моїх творах, гідно уславлено героїку праці наших людей, зростання їхнього культурного рівня. І тим промовистіше на цьому тлі проступають потворні явища споживацтва стосовно природи і антикультури стосовно нашої історичної минувшини. Про це моя книга. Хіба незрозуміло?

— Згода. Та подумаймо, адже чимала частина нашого суспільства, вихована на недавній «теорії безконфліктності» в літературі, не може примиритися з дисбалансом між хорошими й поганими вчинками героїв роману на користь останніх. У вас виходить, що люди з добрими намірами й діями виявляються незахищеними у нашому суспільстві. А це так незвично. От критики й виколупують із сюжету окремі моменти на кштадт льотчиків, які затуляють носи, коли пролітають над штучними морями. До речі, цвітіння штучних водоймищ —лихо для всіх країн. І скрізь ведуть науково-дослідні роботи. Наша Академія наук також організувала спеціальну експедицію під керівництвом академіка Топачевського, відомого нашого гідробіолога. Вивчають методи пригнічення зростання синьо-зелених водоростей. Крім того, завозимо особливі види рослиноїдних риб. Сподіваємося позитивних результатів. Та, самі розумієте, потрібен час.

Ще помовчали. Я не помітив, як минуло вже близько трьох годин нашої зустрічі. Промені вечірнього сонця вже ледь пробивалися крізь густе листя каштана, що ріс під вікном. Я ввімкнув світло, повернувшись на місце, знову глянув у вічі письменникові. У них відбивалася напружена розумова праця. Він відчував, що розмова наближається до найголовнішого, ще не сказаного.

О. Т. Гончар, Голова Президії Верховної Ради Української РСР В. С. Шевченко, О. П. Ляшко під час вручення державних нагород (1988р.).

— Олесю Терентійовичу, — якомога спокійніше кажу, —я зголосився в Шелеста на розмову з вами, сподіваючись: ми разом знайдемо спосіб зупинити критиків і критиканів «Собору», що надміру розперезалися. Адже вони заважають вам працювати? Уявляю, як це псує нерви, сам неодноразово опинявся в таких ситуаціях з різних причин.

— То що ви пропонуєте?

— У будь-якій газеті у прийнятній для вас формі надрукувати відповідь на критику. Згадати, скажімо, про допущені вами певні перебільшення в оцінці окремих подій. Не поступаючись, боронь Боже, в головному.

— Тобто ви пропонуєте мені, письменникові, виступити з критикою власного твору? Такого в літературі я не зустрічав. На критику роману можу відповісти лише одним способом — написати нову книгу.

— Олесю Терентійовичу, але в такій ситуації вам не можна й змовчати. Адже вам відомі розгромні статті, ви одержуєте, мабуть, сотні листів від читачів. Я, так само, як і ви, маю підозру, що вся ця кампанія, розгорнута дніпропетровською «Зорею», переслідує погану мету. Та що там — знаю, хто за цим стоїть, хто бажає нажити на цьому політичний капітал. Та навряд чи критика припиниться, якщо ви не відповісте. А отже — далі псувати нерви, при цьому нормальна творча робота, погодьтеся, навряд чи можлива. Я б не витримав.

— Хай там що, а в газеті я не виступатиму.

— Ну гаразд. Тоді розгляньмо такий варіант: за три дні маємо пленум Спілки письменників. Певен, на ньому не залишать поза увагою й ваш «Собор» — «доброзичливці» знайдуться у вас і там. Підготуйте короткий виступ, виступіть, а далі я, спираючись на ваше слово, зроблю все, аби підтримати вас. Я вас прохаю про це.

— Ви мене прохаєте?.. — з певним здивуванням промовив Гончар.

— Так, прохаю.

— Гаразд. Я подумаю.

— От і домовилися. А тепер, коли ваша ласка, розкажіть, що маєте нового на своєму письмовому столі. Адже я — шанувальник вашої творчості.

— Задумів багато, та я не люблю ділитися ними ні з ким.

— Ну, як то кажуть, дай вам Боже сил і натхнення. А я чекатиму ваших нових книг.

Ми прощаємося, і я кілька хвилин міряю кроками свій кабінет, переживаючи заново розмову з письменником. Чи взяв я вірний тон? І якими будуть наслідки?

Наступного дня я докладно розповів Шелестові про розмову.

— Це добре, що ви знайшли хоч якийсь вихід. Треба зателефонувати редакторові «Літературної України», щоб виступ Гончара на пленумі вони дали не у викладі, а якомога повніше.

Олесь Терентійович усе-таки виступив на пленумі, і виступ було опубліковано. Під час чергового засідання Політбюро, на якому був присутній Ватченко, Петро Юхимович повідомив про мою розмову з Гончарем і про публікацію в «Літературній Україні», додавши:

— Деякі недоліки роману він визнав, і треба кінчати з критикою.

Останні слова були адресовані безпосередньо Ватченкові.

— Та-ак, визнав, — наче крізь зуби процідив... —невдоволено пробурмотів той. — Не впевнений, що критика і потік листів на цьому припиняться.

І тут втрутився я:

— От ви, Олексію Федосійовичу, взяли б та поговорили з письменником віч-на-віч. Дізналися б, чим він живе. Адже ми можемо втратити письменника!

— Хай розмовляють з ним ідеологи, — кивок у бік Овчаренка. — Їм то по штату належить.

Овчаренко:

— Та говорили ж, по-всякому. Виступ Гончара, звичайно, слабенько знімає питання, але...

Я:

— А що ж ви хотіли? Щоб письменник сам виступав з критикою власного твору? Такого в літературі ще не бувало, — згадав я самого Олеся Гончара.

Шелест:

— Одне слово, треба з цією критикою кінчати. Годі, — знову погляд у бік набурмосеного Ватченка.

Я розумів складне становище Петра Юхимовича — він озирався на Москву. Знав, що з боку Ватченка і Щербицького обов'язково буде доповідь Брежнєву про цю розмову і про його вказівку згорнути критику. Критика поступово вщухла, та ця історія коштувала Гончареві посади керівника Спілки письменників. Перед ним, повним сил, п'ятдесятирічним, ЦК віддав перевагу престарілому, хворому Юрієві Смоличу.

Спливуть роки і роки. Олесь Гончар напише низку книг, за які ще двічі буде удостоєний Державної премії Союзу РСР, йому буде присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці, його буде обрано кандидатом у члени ЦК КПРС, він стане головою українського комітету захисту миру. Я отримаю від нього кілька книжок з дарчими написами, серед яких і збірка новел і нарисів під загальною назвою «Про тих, хто дорогий». Я їх прочитав усі і не міг не звернути особливу увагу на нарис «Українські степи», написаний 1971 року. За художньою силою змалювання степу, свідка багатьох славетних і трагічних подій нашої історії, за героїкою праці людей-перетворювачів степу, які змушують ці наші посушливі краї служити на благо народу, твір можна назвати «Степовою поемою», спорідненою з «Поемою про море» великого Олександра Довженка, якій приділено чудові рядки в нарисі. Та головне, чому я з глибоким задоволенням читав його, це те, що в ньому я відчув новий погляд письменника на проблеми стосунків людини і природи. Ніколи не зраджуючи своїм принципам боротьби за духовну та екологічну моральність, Гончар відобразив працю й мету перетворювачів землі, про яких ми докладно говорили тоді, 1968 року. Вдячно думав я про творчість письменника, який написав після «Собору» «Циклон», «Бригантину», «Берег любові», «Твою зорю» та інші визначні твори. З Олесем Терентійовичем ми регулярно обмінювалися привітаннями до свят. А прочитавши його книгу «Твоя зоря», де письменник виступає як мислитель, що піднімається до філософських узагальнень в оцінках подій в історії нашого народу, всього людства, яке прагне до миру і соціального прогресу, я побажав йому під час зустрічі, щоб іще не одна «зоря» засяяла на видноколі його творчості.

І все-таки протягом усіх цих років мене бентежила думка: а чи не залишилася в душі Олеся Терентійовича гіркота від тієї розмови, коли він пристав на мою пораду, звичайно ж, вимушено?

Минули ще роки, обидва ми перетнули 70-річчя. Я вже був на пенсії. Країна вступила у «перестройку» й «гласність», було перевидано «Собор», Україна проголосувала за незалежність, поки що у складі СРСР. Мене ще обирали до президій на урочистих зборах. І от під час одних таких зборів у президії, де сидів і Гончар, я згадав у розмові з ним про ту, колишню бесіду:

— Олесю Терентійовичу, тепер, коли для вас, як і для інших, я ніякий не керівник, скажіть відверто: у вас не лишилося образи на мене за ту нашу тривалу розмову? Я хочу почути від вас перевірену часом правду.

— Та що ви, Олександре Павловичу, — схвильовано промовив письменник. — Я розумів, що за тих обставин то був єдиний вихід. Моя повага до вас ніколи не змінювалася. І не зміниться.

— Спасибі вам, — сказав я.

Трохи згодом редактор «Української газети» Валерій Жолдак брав у мене інтерв'ю з приводу чорнобильської аварії та тогочасних дій уряду республіки. У розмові ми торкнулися широкого кола питань екології. Я трохи торкнувся і тієї пам'ятної для мене бесіди з Олесем Гончарем. Редактор так і вхопився за цю тему. Потім у телефонній розмові з письменником він прохав Олеся Терентійовича продовжити на сторінках газети «Соборні розмови» з Ляшком. Олесь Терентійович відклав можливу розмову на пізніший термін. Однак устиг сказати кілька важливих і, не приховую, приємних слів на мою адресу (вони опубліковані), що остаточно переконало мене у правильності мого вчинку і доброму ставленні до мене Олеся Терентійовича.

Спорт

■ *Футбол*

А народ іде на стадіон...

Футбол. Чемпіонат країни. Вища ліга. 18-й тур.

«Динамо» — «Нива». 4:1. 5 500. Яшкін, 32, Ребров, 45, з пенальті, Деметрадзе, 53, Федоров, 88 — Дгебуадзе, 83.

«Металург» М — ЦСКА. 2:0. 11 000. Плотко, 8, Сахаров, 27. На 21-й хв. Плотко не реалізував пенальті.

«Прикарпаття» — «Металіст». 2:1. 14 000. Грегуль, 18, з одинадцятиметрового, Городов, 31 — Тофан, 63.

«Шахтар» — «Карпати». 4:0. 25 000. Ателькін, 30, Бахарев, 36, Зубов, 88, з пенальті, Воробей, 90.

«Металург» Зп — «Чорноморець». 2:0. 5 500. Зубков, 44, Демченко, 52.

«Ворскла» — «Металург» Д. 0:0. 6 200.

«Кривбас» — «Зірка». 3:1. 17 000. Зотов, 12, Мороз, 26, Гецко, 52 — Шаповалов, 56.

«Динамо» — 50 очок, «Кривбас» — 38, «Шахтар» — 35, «Ворскла» — 34, «Металург» Зп — 29, «Металіст» — 27, «Металург» М — 25, «Металург» Д, «Карпати» — по 24, «Прикарпаття» — 21, ЦСКА — 19, «Дніпро» — 17, «Таврія» — 16, «Чорноморець», «Нива» — по 15, «Зірка» — 7.

Дивуюся я нашим людям та й годі. І негараздів та проблем усіляких у них більше, ніж в убогого дітей, і погода минулої неділі підкачала. Однак футбол, либонь, така чарівна штука, що притягує до себе попри все. Інакше чим пояснити досить велику кількість глядачів на трибунах стадіонів під час чергового туру національного чемпіонату? 84 200 прихильників підтримували своїх улюбленців!

Добре грає «Шахтар», і на стадіоні велелюдно. У Кривому Розі, де, щоправда, ніколи не порожні трибуни, навіть на матч «Кривбасу» з аутсайдерами — кіровоградцями — зібралися 17 тисяч. У Маріуполі прийшло більше людей, ніж уміщує стадіон. В Івано-Франківську «Прикарпаття» виграло кілька матчів на старті другого кола, і настрій у місцевих фанів різко поліпшився. А на чудовому стадіоні «Рух» зібралася 14-тисячна аудиторія.

Навіть у Києві, де публіка розбещена футболом європейського гатунку, на динамівський стадіон, який переживає реконструкцію, завітало багато молоді. До речі, матч чемпіона з тернопольцями, незважаючи на рахунок, видався бойовий. Серед господарів високим класом спершу порадували не найвищі на зріст футболісти. Яким орлом злетів у повітря Деметрадзе і головою ефектно вразив ціль! До речі, це дебютний гол Георгія в чемпіонаті України.

А що було б, якби нашому народу запропонували зручності, які до послуг уболівальників німців, англійців, італійців, іспанців, французів тощо. Переконаний, вони були б на сьомому небі від щастя. Оптимісти вірять, що такі часи неодмінно настануть. Адже маємо не такий вже й поганий футбол. Тепер справа за «малим» — відповідним оздобленням.

...Рано почнеш — людей не збереш

Першість України. Перша ліга. 21-й тур: «Закарпаття» — Оболонь-ППО» — 2:1. 400 глядачів. Бундаш, 52, з пенальті, 71 — Олійник, 55, з пенальті. На 26-й хв. з поля вилучено Козленка («О»). «Металург» — «Чорноморець-2» — 1:0. 3000. Гасанов, 40. «Волинь» — СК «Миколаїв» — 3:0. 1000. Кужелєв, 25, Драницький, 31, Мазуренко, 84. «Явір-Суми» — «Динамо-2» — 1:5. 1200. Михно, 44 — Щекотилін, 18, Лисицький, 57, з пенальті, Венглинський, 61, 72, Серебрянников, 69. «Полісся» — «Торпедо» — +:−. ЦСКА-2 — ФК «Черкаси» — 1:0. 500. Балацький, 86. «Шахтар-2» — «Поліграфтехніка» — 0:0. 500. Матчі «Нафтовик» — ФК «Львів» та «Сталь» — ФК «Вінниця» перенесено.

А от у першій лізі справи з відвідуваністю кепські. Ранній початок матчів, безперечно, вплинув на це. Наприклад, у Сумах, де виступали динамівці Києва, гра розпочалася о 15-й годині. Тому на стадіон прийшли лише 1200 глядачів. На жаль, бо футбол вийшов цікавим і результативним. Лише в Нікополі вболівальники виявили інтерес до гри своєї команди з одеситами, яка розпочалася у зручніший для глядачів час.

«Сталь», матч якої з ФК «Вінниця» перенесено, очолює турнірну таблицю з 43 очками. У «Динамо-2» — 41 очко, «Шахтаря-2» — 38, ФК «Черкаси» — 37, «Металурга» і ЦСКА-2 — по 34, «Закарпаття» і СК «Миколаїв» — по 31. Замикають першу десятку «Волинь» і ФК «Львів» — по 30 очок. Матчі 22-го туру відбудуться 6 квітня.

Хліб — без зернини лукавства

Хліб подорожчав уже втретє, і знову постало питання: хто винен? Чи справедливо докоряють виробникам? Хліб насущний не повинен ставати об'єктом різних махінацій — вважає голова правління ВАТ «Львівський хлібокомбінат» Володимир КРАЄВСЬКИЙ.

— Володимире Йосиповичу, пропоную зайнятися арифметикою і підрахувати об'єктивні і суб'єктивні чинники, які впливають на ціну на хліб, адже ви як керівник одного з найбільших в Україні за обсягами виробництва хлібокомбінатів відчуваєте коливання ринку...

— Ми три роки не піднімали ціни на хліб, бо це — справа клопітна. Але в січні-лютому склалася критична ситуація: вартість сировини була вища, ніж готова продукція, і ми на кожній тонні хліба втрачали 90 гривень через стримування ціни. Нагадаю, що 70 відсотків вартості хліба становить сировина. До речі, у Львові ціни на хліб нижчі, аніж у тих областях, які його вирощують, а продукція нашого комбінату завдяки якості і цінам — на першому місці в області за обсягами реалізації. Надто довго, вважаю, не вирішувалося питання про розблокування держрезерву. Комерційні структури притримували зерно, бо їх не влаштовували ціни. А ціни стримувалися... Врешті, коли Львівській області дозволили розблокувати держрезерв, ціни на борошно тут встановили ринкові: вищий гатунок — 1,40 грн. за кг, перший гатунок — 1,30. У такий спосіб поповнюється бюджет, тобто за рахунок тих людей, за яких начебто всі переживають. Ще в травні ми надіслали до Верховної Ради свої пропозиції щодо ПДВ. В Європі ПДВ на хліб становить п'ять—десять відсотків, у нас — 20. Зменшили б його — хліб був би дешевший. Натомість нам пропонують дотацію. Я — противник її. Кожний має заробляти гроші.

— Оскільки хліб був і залишається чи не основною їжею значної частини збіднілого населення, нині, образно кажучи, навіть шевці перекваліфікувалися на пекарів. Бо це вигідно, хліб не залежується... Як споживач мушу зауважити: іноді небезпечно купувати хліб невідомого походження. Ціни високі, а смак — дивний, надто другого-третього дня. У чім річ? Чи хтось контролює приватне хлібовиробництво?

— На жаль приватне хлібовиробництво контролюється недостатньо. Ми випікаємо хліб за класичною технологією: борошно, дріжджі, вода, сіль. А приватні структури нерідко використовують покращувачі невідомого походження. Фахівці стверджують, що в них є навіть солі важких металів. За допомогою покращувача 200-грамовий батон можна зробити за об'ємом таким, як 400-грамовий. А ще його можна стиснути, мов губку, а він набуде тої самої форми.

— То як вберегтися споживачеві?

— Користуватися послугами фірмових магазинів. Ми маємо 33 власні торгові точки. Це вигідно для нас, бо гроші повертаються вже наступного дня. Це зручно для споживача — він купує хліб дешевий і високої якості, який реалізують у належних санітарних умовах: один продавець бере хліб, інший — гроші. До слова, контролюючі органи чомусь не вчащають до кустарників, а нас вони не позбавляють «опіки».

— Один із хлібозаводів вашого комбінату розташований поряд із моїм домом, і я залюбки купую чайні булочки до сніданку. А яка продукція є вашою «візитівкою»?

— Чи не найпопулярнішим залишається класичний пшеничний хліб вищого гатунку. Рік у рік ми розширюємо асортимент, адже конкуренція велика і треба шукати своє місце в ринку. Нині, окрім хлібобулочних виробів, виготовляємо понад п'ятдесят найменувань тортів. Наші кондитери спекли 150-кілограмовий торт до Дня міста, з нагоди 8 Березня частували тортом Президента Леоніда Кучму та його дружину в Трускавці. Мають успіх серед споживачів наші пряники, грінки. Коли «Світоч» перестав виробляти зефір і мармелад, ми почали виготовляти ці популярні солодощі.

— А що новенького в технології випікання хліба?

— У нас за два минулі роки з'явилося п'ять нових хлібопекарських печей зарубіжного виробництва. Шкода, що Україна їх н. виробляє. Я зайнявся цією проблемою ще 1987 року. Купили в Москві креслення, принесли їх на наш конвеєрний завод, запропонували один мільйон рублів на налагодження виробництва, але... Навіщо ускладнювати життя, коли можна було котитися второваною колією? Спробував було зробити хлібопекарську піч Південмаш — не вдалося. А справа прибуткова: одна піч коштує 120 тисяч доларів США. Досі ніхто її не зробив у нас. Прикро, ми ж бо нація хліборобів!

— Деякі сучасні дієтологи стверджують, що дріжджовий хліб — шкідливий для здоров'я.

— І сало теж. Проте українці століттями їх споживають — і на здоров'я. Чого і вам зичу.

— Навзаєм, дякую за розмову.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

У камері зі смертю

Усіх злочинців, засуджених до вищої міри покарання, тепер утримуватимуть у Вінницькій в'язниці

Після скасування смертної кари проблема «даху» для цієї категорії засуджених з кожним роком ставатиме гострішою. Такої думки дотримується начальник Вінницького управління Державного департаменту з питань виконання покарань полковник внутрішньої служби Анатолій Банюк. Досвідчений фахівець (більш як тридцять років працює в пенітенціарних установах) вважає за найкраще спорудити спеціальну в'язницю. Але де взяти кошти? Тому поки що прийнято рішення використовувати камери в'язниці у місті над Південним Бугом.

Для смертників передбачено 400 місць. Розміщуватимуть їх по двоє у камері. «Одиночки» відмінили: на всіх не вистачить. Нині тут «тягнуть» строк 15 смертників. Майже всі, крім двох, «сидять» уперше. За один і той самий злочин — убивство. Часто — з особливою жорстокістю.

Засуджений Олександр Д. (від його рук загинула жінка) на запитання «Як ставиться до відміни смертної кари?» каже, що до кінця днів скніти за гратами — це не для нього. У такому разі краще розстріл. Хоча й сподівається, що йому замінять міру покарання і дадуть строк.

Те, що скоїв Микола К., не вкладається в голові. Після такого нормальна людина, мабуть, збожеволіла б. Хоча К. на роботі вважали непоганим спеціалістом. Щоправда, коли не пив. Саме у стані сп'яніння він ухопив сокиру і вбив дружину й молодшу доньку. Те саме могло спіткати й старшу. На щастя, дитині вдалося втекти з хати. Нині вона приходить на побачення: батько є батько...

До речі, спілкуються із засудженими у спеціальних кабінетах: одне одного бачать через скло, але розмовляють по телефону. Якщо засудженого тероризуватимуть, погрожуватимуть чи навіть просто вестимуть мову про погані для нього новини — розмову може припинити контролер. Такі зустрічі дозволено один раз на місяць. Для них відводять одну годину. З середини минулого року можна ще й передавати передачі — тільки не більше восьми кілограмів. Написання чи отримування листів не обмежують.

Кожен день смертників виводять на прогулянку. Один раз на тиждень здійснюють санобробку: стрижуть, голять і навіть миють. Займаються цим спеціально навчені контролери.

В'язниця розташована в людному місці — на перехресті двох гомінких вулиць. Поблизу житлові будинки. Недалеко розташований один із навчальних закладів, ще ближче — залізничний вокзал... «Розумію, на що натякаєте, — продовжує Олександр Іванович, — режим охорони, повірте, надзвичайно суворий». Щоденно начальник установи та його заступники обходять усі камери. Двічі на день проводять обшуки, перевірку цілісності грат, стін. Для охорони смертників підібрані спеціально підготовлені люди. Крім того, що вони добре обізнані з нормативною базою, володіють прийомами рукопашного бою. Неодмінна умова — стаж роботи не менш як п'ять років в установах пенітенціарного типу.

— Тепер у них додасться роботи?

— Хоч як дивно, — каже на закінчення розмови наш проводир, — але смертники — категорія засуджених, з якою поки що найменше клопоту. Не виказують невдоволення, не вимагають поліпшення умов, не порушують правопорядку. Всі читають релігійну літературу. Я так розумію: кожен відчайдушно сподівається на помилування.

Віктор СКРИПНИК, Наталка ФІНКЛЕР.

Вінниця.

Покарання відбуватимуть у тюрмах

Президент Леонід Кучма підписав закон про скасування смертної кари в Україні. Кримінальний, Кримінально-процесуальний та Виправно-трудовий кодекси доповнять нові види покарань — довічне ув'язнення за особливо тяжкі злочини.

Засуджені на довічне ув'язнення відбуватимуть покарання в тюрмах з суворим режимом. Нині в Україні до смертної кари засуджено 419 осіб, але з 1997 року ці вироки вже не виконують.

Є запитання: чи витримає соціальна сфера?

Резонанс

До редакції надходять відгуки на опублікований 14 березня ц. р. проект Концепції реформування податкової системи в Україні у викладі народних депутатів на чолі з Богданом Губським. Пропонуємо кілька, на наш погляд, найбільш цікавих листів з цього приводу.

— Перше знайомство з документом породжує дещо суперечливе враження. Автори пропонують безапеляційне скорочення чинних ставок податків (розділ 3) і пільг (розділ 2), мотивуючи це потребою збільшити податкову базу і надходження до бюджету. Але результат може виявитися протилежний, бо не все відбувається по писаному. Скажімо, висновок Лефлера стосовно універсального використання як найприйнятнішої ставки податку на прибуток у 30 відсотків уже давно спростовано і в Європі, і в Америці. Тож, може статися, що таке радикальне скорочення податків призведе до різкого скорочення бюджетних надходжень і відповідно — до руйнації соціальної сфери. Принаймні я не певен у тому, що зміни ставок податків — загальнодержавних і місцевих, для фізичних осіб і юридичних — за нинішніх реалій найоптимальніші. І тому наполягаю: скорочуючи податки виробничого сектора, ми скорочуємо тим самим видатки на безплатну освіту, охорону здоров'я, пенсії та інші соціальні потреби. А отже, знижувати податки не на часі. Як на мене, їх треба підвищувати. Адже якщо в Україні оподатковується не більш як 45 відсотків валового внутрішнього продукту — то це нормальний західноєвропейський рівень. Але тіньовий сектор на Заході, за оцінками експертів, не перевищує 10 відсотків, тоді як у нас «зашкалює» за 50. Звідси випливає, що наші податки проти реального, а не офіційного ВВП, чи не найліберальніші (не більш як 25 відсотків). До речі, саме тут і треба пошукати причини наших бюджетних злиднів.

А загалом проект концепції справляє враження грунтовної праці з поміркованими пропозиціями щодо оптимізації системи оподаткування доходів громадян, узгодження бухгалтерського — з податковим обліком, прозорості і спрощення податкової системи як такої. Отже, гадаю, цей законопроект складе неабияку конкуренцію іншим законопроектам на цю тему. Адже вона нині до такої міри актуальна, що одним проектом концепції у сесійній залі не відбутися.

Юрій АРХАНГЕЛЬСЬКИЙ,
доктор економічних наук.

Шановні акціонери!

Правління **ВАТ «Шепетівкагаз»** повідомляє, що загальні збори акціонерів відбудуться 27 травня 2000 року о 10 годині за адресою: Шепетівка, вул. Економічна, 29.

Порядок денний:

1. Звіт правління за підсумками фінансово-господарської діяльності за 1999 рік.
2. Використання прибутку та виплата дивідендів за 1999 рік.
3. Звіт спостережної ради.
4. Звіт ревізійної комісії.
5. Внесення змін та доповнень до статуту товариства.

Реєстрація акціонерів 27 травня з 8-00 до 9-45. Учасникам зборів при собі мати документ, що посвідчує особу, а для представників акціонерів мати доручення.

Довідки за тел.: (03840) 5-61-15.

Правління.

До уваги акціонерів акціонерного товариства закритого типу з іноземними інвестиціями **«ПРЕТТЛЬ-Кабель Україна»**

Повідомляємо, що загальні збори акціонерів акціонерного товариства закритого типу з іноземними інвестиціями «ПРЕТТЛЬ-Кабель Україна» (надалі — товариство) відбудуться 19 травня 2000 року за адресою: Україна, м. Київ, Музейний провулок, 4, 3-й поверх.

Початок зборів о 17.00. Реєстрація акціонерів з 16.30 до 17.00 за місцем проведення зборів.

Порядок денний:

1. Вибори ревізійної комісії.
2. Підтвердження фінансового звіту за 1999 рік.
3. Зміни до статуту.
4. Вибори спостережної ради.

Керівництво ЗАТ з іноземними інвестиціями «ПРЕТТЛЬ-Кабель Україна».

Ліквідаційна комісія оголошує про аукціонний продаж майна:

1. Теплогенератор твердопаливний (автономний обігрів виробничих, складських приміщень, ферм та інших площ до 2500 м3) — 2 шт.
2. Касовий апарат «Ера-101».
3. Комп'ютер (PC-386).
4. Пакет простих іменних акцій ВАТ «Рожищесільмаш» (м. Рожище Волинської обл.), 840000 шт. (6,434 % статутного фонду). Номінальна вартість — 0,25 грн. Стартова ціна — 210000 грн.

Довідки за телефоном у м. Києві: (044) 458-07-25, 235-84-30, 235-84-28;

Арбітражним судом Луганської області (348000, м. Луганськ, пл. Героїв ВВВ, буд.3а) порушено справи про визнання банкрутами:

— № 12/76б від 19.08.1999 року Арендного підприємства «Магазин № 22» м. Брянка, Луганської області (349790, Луганська обл., м. Брянка, вул. Паризької комуни, 14, р/р 2600030120400 в ПІБ м. Стаханова, Луганської обл., МФО 304353, код 19072717).

— № 9/91б від 07.10.1999 року Товариства з обмеженою відповідальністю «Горняк» м. Антрацит, Луганської обл. (349240, Луганська обл., м. Антрацит, вул. Петровського, 12, р/р 260013010640, у Антрацитівському відділенні № 5371 Ощадбанку України, МФО 364229, код 19085051).

— № 12/75Б ВІД 19.08.1999 року Колективного підприємства магазин «Нептун» м. Антрацит, Луганської обл. (349240, Луганська обл., м. Антрацит, вул. Будівельна,12, р/р 260093010550, у Антрацитівському відділенні № 5371 Ощадбанку, МФО 364229, код 19085430).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом місяця від дня публікації оголошення.

К сведению акционеров ЗАО «Пансионат Прибрежный». Уважаемые акционеры!

В соответствии с Уставом ЗАО «Пансионат Прибрежный» 11 мая 2000 года в г. Ялта на базе пансионата состоится общее собрание акционеров ЗАО «Пансионат Прибрежный».

Повестка дня:

1. Отчет Ревизионной комиссии ЗАО за 1999 год.
2. О подготовке к сезону 2000 года.
3. Об утверждении сделок, заключенных Дирекцией ЗАО.

Справки по тел. (044) 2542668.

К сведению акционеров ОАО «Донецккокс»

Сообщаем, что общее собрание акционеров ОАО «Донецккокс» состоится 18 мая 2000 года в 10.00 по адресу: 83042, г. Донецк, ул. Коксохимическая, 1, клуб ОАО «Донецккокс».

Повестка дня:

1. Отчет правления о результатах финансово-хозяйственной деятельности общества за 1999 год и основных направлениях работы в 2000 году.
2. Отчет и заключение ревизионной комиссии по балансу и финансовому состоянию общества за 1999 год.
3. Утверждение отчета и баланса общества за 1999 год.
4. О выплате дивидендов по итогам работы общества за 1999 год и распределение прибыли на 2000 год.
5. О внесении изменений и дополнений в Устав общества.
6. О внесении изменений в состав наблюдательного совета.

Регистрация акционеров состоится с 8.00 до 9.30 18.05.2000 года по месту проведения собрания согласно документам, подтверждающих личность акционера или его представителя.

Справки по телефону: (0622) 69-63-73.

Акціонерний Комерційний Банк «БНП-Дрезднер Банк (Україна)»

Повідомляє, що загальні збори акціонерів відбудуться 19 травня 2000 р. о 10.30 за наступною адресою: м. Київ, вул. Госпітальна, 12. Реєстрація акціонерів відбудеться за зазначеною вище адресою з 9.00 до 10.00.

Порядок денний:

1. Затвердження ліквідаційного балансу.
2. Припинення повноважень Ревізійної Комісії з негайним набранням чинності.
3. Доручення Ліквідаційній Комісії розподілити кошти, що залишаються після ліквідації банку, між акціонерами.
4. Звернення до Управління Національного Банку по м. Києву та Київській області за викресленням банку з Реєстру банків, їх філій та представництв, валютних бірж та фінансово-кредитних установ.
5. Доручення Управлінню Національного Банку по м. Києву та Київській області про переказ коштів, що залишились після ліквідації, акціонерам банку.
6. Затвердження витрат ліквідаційної комісії.
7. Інші питання у зв'язку з ліквідацією банку.

Учасникам загальних зборів мати при собі документ, що посвідчує особу, належним чином оформлене та посвідчене доручення на право участі і голосування на зборах.

Акціонерний Комерційний Банк «БНП-Дрезднер Банк (Україна)» Ліквідаційна Комісія.

Открытое акционерное общество «Тарутинское районное предприятие материально-технического снабжения»

сообщает, что общее собрание акционеров состоится 20 мая 2000 года в 10.00 по адресу: Одесская область, Тарутинский р-н., п. Березино, ул. Жуковского, 32.

Регистрация акционеров с 9.00 до 10.00.

Повестка дня:

1. Утверждение отчета правления о финансово-хозяйственной деятельности ОАО за 1999 год.
2. Заключение ревизионной комиссии по итогам проверки деятельности общества за 1999 год.
3. О работе наблюдательного совета в 1999 году.
4. Разное.

Арбітражний суд Луганської області (91000, м. Луганськ, пл. Героїв ВВВ, 3а) за заявами Рубіжанської об'єднаної ДПІ порушив справи про банкрутство:

1. № 9/9-б, дочірнє підприємство «Транссервіс Україна» Російського ТОВ фірми «Транссервіс» (92900, Луганська обл., м. Кремінна, вул. Дзержинського, 33, р/р 26004301100657 у Рубіжанському відділенні АК ПІБ м. Рубіжне, МФО 304643).
2. № 12/6-б, Виробничо-комерційне приватне підприємство «Інтер Сервис» (92900, Луганська обл., м. Кремінна, пл. Красна, 2, р/р 26000403784001 в Кремінсьмоу відділенні АК АПБ «Україна», МФО 304319).
3. № 10/13б, Асоціація по виробництву, переробці та реалізації сільськогосподарської продукції та молокопродуктів (АПП «Молоко»), (92900, Луганська обл., м. Кремінна, вул. Ватутіна, 1, р/р 26004403865001 в Кремінському відділенні АК АПБ «Україна», МФО 304319).
4. № 12/41б, Товариства з обмеженою відповідальність «Буров» (92900, Луганська обл., м. Кремінна, вул. Радянська, 2/59, р/р 260073010160 у відділенні № 6783 Ощадбанку м. Кремінна, МФО 364252).
5. № 11/16б, Приватного малого підприємства «БАРС-Сервіс» (92900, Луганська обл., м. Кремінна, вул. Перемоги, 10/19, р/р 26003403617001 в Кремінському відділенні АК АПБ «Україна», МФО 304319).

Претензії кредиторів приймають протягом місяця від дня опублікування оголошення.

СП «Ойропа Ліхттехнік ГмбХ» (м. Вінниця, Грушевського, 23/1, код ЗКПО 23105210, р/р 26009301771, ПІБ у м. Вінниця, МФО 302571) повідомляє про ліквідацію.

Претензії приймаються протягом двох місяців з дня публікації оголошення.

Арбітражний суд Харківської області(310022, м. Харків, пл. Свободи, 5, Держпром., 8-й під'їзд) порушив справу № 8305/7—74 від 04.10.99 року про визнання банкрутом.

Товариства з обмеженою відповідальністю «Майкл» (310114, м. Харків, вул. Кооперативна, 1, р/р 26006010081 в ХФ АО «ЗУКБ» м. Харкова, МФО 350415, код 24884686).

Претензії кредиторів та заяви санаторів приймаються протягом місяця від дня публікації оголошення.

Арбитражный суд Донецкой области (г. Донецк, бульвар Пушкина, 34) возбудил дело № 24/353Б о признании банкротом КП «МПО «Трансгаз», юридический адрес: 84122, Донецкая область, г. Славянск, ул. Октябрьской революции, 23, р/с 260019806451 в Славянском отделении АКБ «Укрсоцбанка», код 20394076.

Требования кредиторов и заявления санаторов принимаются на протяжении одного месяца со дня опубликования.

Товариство з обмеженою відповідальністю **«Ява»**, р/р 011467108 в ОД УСБ м. Вінниці, МФО 302010, код 24894203 ліквідується.

Приватне підприємство **«Фірма «Сула»**, зареєстроване Московською райдержадміністрацією 18.06.1997 за номером 11514, код ЄДРПОУ 24931527, повідомляє про свою перереєстрацію в ТОВ «Фірма «Сула».

Товариство з обмеженою відповідальністю **«Майоліка-Л»** (ідентифікаційний код № 21670957) повідомляє про свою ліквідацію.

Претензії кредиторів приймаються протягом двох місяців з дня публікації оголошення за адресою: 02068, м. Київ, вул. Вербицького, 1, оф.4.

До відома громадськості

Промислово-фінансовий концерн **«Гала—Капітал»** (місцезнаходження: 49005, м. Дніпропетровськ, проспект Гагаріна, буд. 13/5, тел/факс (0562) 41-00-69, 37-13-32) подав до Національної комісії регулювання електроенергетики заяву про видачу ліцензії з постачання природного газу за нерегульованим тарифом на території України.

«До 2000—ліття Християнства»

П'ятий фест—хор «Золотоверхий Київ»

за підтримки:

- *Головного управління культури Київської міської державної адміністрації,*
- *Міністерства культури та мистецтв України,*
- *Національної Спілки композиторів України,*
- *Національної Всеукраїнської музичної спілки,*
- *Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського,*
- *Фонду сприяння розвитку мистецтв України*

оголошує Всеукраїнський конкурс композиторів «Духовні псалми».

На початку XX століття тисячолітній процес розвитку духовної музики в Україні було перервано, що призвело до великих художньо-культурних втрат. Конкурс композиторів «Духовні псалми» покликаний відновити наші давні традиції. Українська сучасна духовна музика має постати в усій своїй гармонійній цілісності, відкривши нову яскраву сторінку в історії світової культури, подібно до хорових концертів—симфоній XVII—XIX століть.

I. Умови конкурсу

1. До участі в конкурсі запрошуються професійні композитори, а також студенти композиторських факультетів вищих музичних навчальних закладів.
2. Конкурсант має представити хорову партитуру без супроводу на тексти біблійних псалмів Давидових в українському перекладі Івана Огієнка (вид. Українське Біблійне Товариство; Київ, 1995). Оргкомітет готовий вислати факсом або електронною поштою вибраний конкурсантом Давидів псалом.
3. Тривалість звучання конкурсного твору — 5—11 хвилин.
4. Конкурс проводитиметься у трьох номінаціях: «мішаний хор», «чоловічий хор», «жіночий хор». Кожен із конкурсантів може взяти участь в одній, двох або всіх номінаціях.
5. На конкурс подаються музичні твори, які до цього не виконувалися й не публікувалися.

II. Порядок подання документів до оргкомітету

1. Твори на конкурс подаються під авторськими девізами.
2. Дані про себе і розшифровку девізів автори подають у закритих конвертах із зазначенням девізу на конвертах.
3. Конкурсний твір має бути подано в десяти примірниках.
4. Конкурсні матеріали приймаються оргкомітетом по 31 жовтня 2000 року.
5. Документи, подані із запізненням або не повністю, не розглядатимуться.

III. Порядок проведення конкурсу

1. Розгляд конкурсних творів та визначення кращих із них здійснює журі, до складу якого увійшли провідні майстри хорового мистецтва України. Конкурс проводиться в два тури.
2. На першому турі — з 1 листопада по 31 грудня 2000 року — журі відбирає 12 кращих партитур (для участі у другому турі). Імена авторів буде названо в січні 2001 року й оголошено через засоби масової інформації.
3. 12 партитур, допущених до другого туру конкурсу, видруковуються комп'ютерною технікою й тиражуються. Всі партитури озвучують й записують на аудіокасети.
4. Другий тур конкурсу — в червні 2001 року — проводиться у формі концерту, під час якого кращі хорові колективи Києва виконають 12 конкурсних творів. Результати конкурсу оголошують у фіналі концерту.

IV. Премії та нагороди

— Гран-прі — п'ять тисяч гривень.

— I премія у трьох номінаціях: «мішаний хор», «чоловічий хор», «жіночий хор» — кожна по чотири тисячі гривень.

— II премія в трьох номінаціях — кожна по три тисячі гривень.

— III премія в трьох номінаціях — кожна по дві тисячі гривень.

— Дипломант конкурсу — одна тисяча гривень.

— Заохочувальна премія — п'ятсот гривень.

Крім того, на всіх учасників фінального туру чекають спеціальні призи, іменний компакт—диск із записом власного твору та по 10 примірників друкованих нот авторського твору.

Оргкомітет бажає творчого натхнення та успіхів усім конкурсантам в ім'я розквіту української національної культури та збагачення духовності нашого народу на морально-етичних засадах християнства, виплеканих нацією впродовж багатьох століть.

Хоровий фестиваль «Золотоверхий Київ».
Директорові фестивалю — Миколі Гобдичу.
Камерний хор «Київ»,
03150, Україна, Київ,
вул. Лабораторна, 12.
Тел./факс: 0038.044.252-88-28
E-mail: choir@mail. kar. net

До уваги акціонерів ВАТ «Броварський завод будівельних конструкцій»

Відкрите акціонерне товариство «Броварський завод будівельних конструкцій» повідомляє своїх акціонерів, що чергові загальні збори акціонерів відбудуться 20 травня 2000 року, о 12 годині в актовому залі ВАТ «Броварський ЗБК» за адресою: м. Бровари, Промвузол, вул. Порошкова, 2.

Порядок денний:

1. Звіт правління про підсумки фінансово-господарської діяльності товариства за 1999 рік та основні напрями роботи у 2000 році.
2. Звіт ревізійної комісії.
3. Звіт спостережної ради.
4. Різне.

Реєстрація учасників з 9.00 до 11.45 у приміщенні актового залу.

При реєстрації акціонеру треба пред'явити документ, що засвідчує особу і сертифікат акцій.

Особа, якій надано право представляти інтереси акціонера, повинна також пред'явити оформлене належним чином доручення.

Довідки за адресою: 07400, м. Бровари, Київської області, «Промвузол», вул. Порошкова, 2.

Телефон: 8-(04494) 5-44-00, 5-44-05.

Їхати з Києва від станції метро «Лісова» автобусом маршрут 330 до кінцевої зупинки.

Правління ВАТ «Броварський ЗБК».

Репортаж

І сміх, і щем...

За вікном автобуса накрапав дощ, вечоріло, коли гості з Києва в'їхали у мальовниче село Левадівка, що на Одещині. Саме тут щороку проходять літературні читання на честь метра українського гумору й сатири Степана Олійника. Ще трішки — й делегація була на території школи-інтернату.

За словами сестри гумориста Марії Олійник, на місці, де розташований інтернат, був пустир. І Степану Івановичу довго довелося походити по чиновницьких кабінетах колишнього Мінсільгосппроду... Спочатку було збудовано санаторій для ветеранів війни і праці, а вже потім в ньому розмістили дітей-сиріт. Нині їх тут 236. Символічно, що четверта школа імені С. І. Олійника (директор Ольга Козленко) міста Бровари, адміністрація району, донька Леся Олійник привезли дітлахам подарунки: книжки, одяг тощо.

...Біль і щем в очах сиріт краяли душу. Дев'ятикласник Віталій майстерно ремонтував взуття, коли я підійшов до нього.

— Ось товаришу підшиваю підошву, бо відпадає. Так би мовити, шевцем працюю, — відповів мені. — А батьки від мене відмовилися...

— А я, коли закінчу дев'ять класів, піду вчитися до ПТУ, що в райцентрі Миколаївка, — розповів шестикласник Сашко Прокопов. — Хочу стати водієм, заробляти гроші. А там, дивись, і не пропаду...

Неподалік сиротливо стояв Микола.

— У нього два тижні, як помер батько, рідних не залишилося, —каже завідувачка Миколаївського райвідділу освіти Валентина Кравцова. — Поки що не призвичаївся до інтернатського життя. Цікаво й те, що директором цього закладу є молодий фахівець Віктор Іжестойков. Кілька років тому він закінчив Одеський педуніверситет, приїхав до Левадівки і очолив інтернат. Поміняв велику кількість персоналу, підбираючи колектив однодумців. Його мама вже й благала мене, щоб звільнили його. Мовляв, в Одесі в нього є все: квартира, перспективна робота. Не подіяло. Сподіваюся, що він посяде чільне місце поруч з Макаренком, Сухомлинським...

А що свято? Порадували дітлахів виступи гостей, артистів. Зокрема, яскраво сяяли майбутні зірки естради, юні Володимир Кочаровський та Настя Іванова. Потім був концерт в селі Скосарівці. До речі, місцевий директор ТОВ «Україна» Володимир Миколайович напоїв прибулих ще теплим молоком з-під корови. Богу дякувати, що поголів'я корів (близько 800 голів) керівництву господарства вдалося зберегти. Тому більшість односельчан довіряють молодому директорові, віддавши свої паї.

Заключний концерт, на якому було підбито підсумки конкурсу імені С. І. Олійника серед дітей Миколаївського району, відбувся в Левадівці. Дипломи та грошові премії переможцям вручали керівники району та агрофірми ім. С. Олійника (спонсор свята). До слова, вперше лауреатові премії імені С. Олійника серед письменників одеситу Вікторі Дзюбі вручили й грошову винагороду — 500 гривень.

Віталій КРАСНЮК.

На знімку: під час відвідання музею Степана Олійника в селі Левадівка.

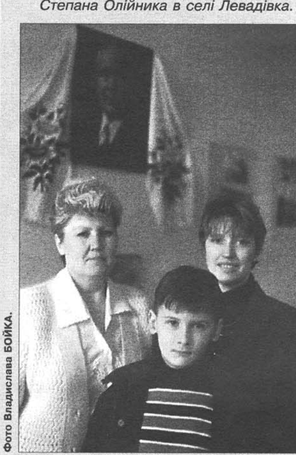


Фото Владислава БОЙКА.

Красуні люблять професіональну роботу

Суботнього вечора в нічному клубі «Голлівуд» зібралися найкрасивіші дівчата України. Тут проходив національний фінал найпрестижнішого конкурсу у світі професіонального модельного бізнесу «Еліт модел лук»-2000.

Ще задовго до його початку почали з'їжджатися сюди відомі співаки, бізнесмени, народні депутати, дипломати, журналісти. Оригінальної настроєвої тональності надавала революційна тематика. Уже на вході всіх зустрічав почесний караул, навіюючи деяку тугу за минулим. В оформленні залу було багато червоного кольору з типовими радянськими лозунгами. Стиль витримали навіть у дешевих бутербродах і «наркомівських ста грамах» із гранчака. Та й зверталися до всіх не інакше як «Товаріщ!».

Незважаючи на велику кількість гостей, вільних місць було багато. Але ведучі швидко це поправили більшовицьким закликом «занять свободные места и заклеймить позором непришедших». Після розігріву зали військовим симфонічним оркестром ведучий, відомий співак Андрій Ель-Кравчук, одягнений матросом, розпочав конкурс-шоу.

З'явилися конкурсантки. Після регіональних відборів до фіналу потрапило лише 16 най-най-найкращих дівчат віком від 15 до 19 років.

Журі в такій ситуації навряд чи позаздриш, бо варті перемоги, як на мене, були всі. А самі конкурсантки мали себе показати природними, розкутими, привабливими, грайливими і спокусливими. Що вони й робили, демонструючи революційне вбрання, вечірні сукні, молодіжний одяг для відпочинку і, звичайно, — свої принади в купальниках.

Після двогодинної виснажливої вистави настав час назвати переможниць. Нагороджували двох, оскільки дозволили і журналістам зробити свій вибір. Тож симпатію преси отримала 18-річна Марина Лукашенко з Запоріжжя, а переможницею визнали 15-річну харків'янку Камілу Токареву.



Тепер Камілла поїде на міжнародний конкурс у Женеву, де змагатимуться красуні з 60 країн світу. Увага до цієї події привернута в Україні ще й тим, що вже двічі українські дівчата (Діана Ковальчук і Вікторія Семенцова в 1996 і 1999 роках) перемагали в міжнародному фіналі. А перемога означає контракт на 150 тис. доларів із зарубіжним агентством.

Свого часу на вершину цього конкурсу сходили Сінді Кроуфорд, Наомі Кемпбел, Лінда Євангеліста і Клаудіа Шиффер.

Михайло ЛІВАНДОВСЬКИЙ.
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

Держава — науці, наука — державі

6 квітня ц. р. відбудуться загальні збори Національної академії наук України, присвячені підсумкам діяльності НАН України у 1999 році та основним напрямам її роботи в сучасних умовах. На зборах буде вручено дипломи лауреатам премій імені видатних учених України.

Збори працюватимуть у приміщенні Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (вул. Мельникова, 36/1). Початок роботи о 10 годині.

Фотофакт



Більше двох десятків старовинних машин, що їх відновлено руками автолюбителів, взяли участь у весняному параді, який проходив 1 квітня в Києві на Хрещатику.

Фото Віктора ПОБЕДІНСЬКОГО (УНІАН).

До 55-річчя Перемоги: солдатські історії

А я жива...

Читаючи «Солдатські історії», згадала про своє перше бойове завдання. Було це на території Польщі. Нас, трьох радіорозвідників, закинули в район міста Ченстохова. Я, як і мої подруги полтавчанка Люда Нелена та сибірячка Ліза Полинська, закінчила Ленінградське училище зв'язку, відділення радіорозвідки. Служили у званні молодших лейтенантів.

Завдання, як на нинішній час, було нескладне: знайти розташований у місті засекречений військовий завод і передати його координати.

В одному із костьолів службу Божу правив ксьондз, який насправді був радянським розвідником. Саме там була наша явка. Коли встановили координати, залишилося найскладніше — передати їх нашим. Це мала зробити я.

На велосипеді з корзинкою вирушила до приміського лісу. Харчі прикривали схованку на дні радіостанцію. Робити все довелося надзвичайно швидко, аби сигнали не запеленгували німці. Але хоч як старалася, фашисти зафіксували моє місцезнаходження.

Невдовзі після того, як виїхала з лісу, побачила, що назустріч мчать німецькі мотоциклісти. Дотепер їх обличчя бачу перед собою. Дякувати долі, вона тоді була до мене милостива. У зляканій невеличкій на зріст дівчинці німці не запідозрили радянську розвідницю. Вони нашвидку перевірили мої документи і помчали далі.

Біда спіткала нас пізніше: коли переходили лінію фронту, несподівано потрапили в зону шаленого артобстрілу. Мої дорогі подруги загинули в мене на очах. Мене контузило. Я довго добиралася до своїх, де нас уже не чекали.

Усіх трьох посмертно нагородили медалями «За відвагу». Якою ж радісною була зустріч з побратимами, коли я врешті-решт дісталася до своєї частини, а після лікування продовжила службу.

Мене ще не раз закидали у ворожий тил. За виконання завдання маю ордени Червоної Зірки та Вітчизняної війни, медалі, крім уже згаданої, «За визволення Варшави», «За взяття Берліна». Але найглибша пам'ять залишалась від першої нагороди за виконання першого завдання.

Ольга ТВЕРДОХЛЕБОВА.

Вінниця.

Столиця

Ціновий мітинг

У неділю на мітинг біля міської держадміністрації зібралось майже 500 чоловік. Таким чином Київський комітет СДПУ(о) та Українська соціал-демократична молодь протестували проти підняття цін на проїзд у міському транспорті.

А поруч представники транспортних компаній стояли з транспарантами «Наш мер — Омельченко», «Без підвищення тарифів транспорт зупиниться».

До мітингуючих вийшов міський голова і поцікавився, чому вони не страйкували, коли піднімалися ціни на бензин. Відповіді не було. Молодь мовчки почала розходитися. Тим паче, що у багатьох мітингуючих уже був у кишені квиток на футбольний матч і 20 гривень за участь в акції.

Редактор номера Світлана ПИСАРЕНКО.
Перший заступник головного редактора Анатолій ГОРЛОВ.
Редколегія: Олександр БІЛИК, Леонід БРОВЧЕНКО, Віталій ЖЕЖЕРА, Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ, Світлана ПИСАРЕНКО, Анатолій СОЛОНСЬКИЙ, Віталій СУДДЯ.
Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО.

- За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
- Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
- За точність викладених фактів відповідальність несе автор.
- Рукописів не повертаємо.
- Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Загальний тираж 179041.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 03047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
Зам. 0311159.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Голос України

Газета виходить з 1 січня 1991 року.
Адреса ВР України: 252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Адреса редакції: 03047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.
ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-89-63; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-86-50, 441-89-34, 441-89-44; телефакс — 449-85-62.
E-mail: sekret@golos.relc.com

Засновник і видавець – Верховна Рада України